

Laaja hyvinvointikertomus ja - suunnitelma 2021–2025

Kaupunginhallitus 12.12.2022

Kaupunginvaltuusto 19.12.2022

Sisällys

Johdanto	3
OSA I SUONENJOEN HYVINVOINTIKERTOMUS	4
1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet	4
1.1. Lakipohja ja kuvaus hyvinvointisuunnitelmasta ja kertomuksesta	4
1.2. Pohjois-Savon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenne	6
1.3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet Suonenjoella	7
1.3.1. Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön rakenne	10
1.3.2. Kulttuurihyvinvoinnin rakenne	11
1.3.3. Osallisuuden rakenteet ja järjestöjen tekemä HYTE-työ	12
1.3.4. Turvallisuuden edistämisen rakenteet	14
1.3.5. Liikunnan ja ravitsemuksen edistämisen rakenteet	15
2. Terveystiedon edistäminen Suonenjoella	17
2.1. TEA-kuntajohto	18
2.2. TEA-perusopetus	19
2.3. TEA-lukio	20
2.4. TEA-perusterveydenhuolto	20
2.5. TEA-kulttuuri	21
2.6. TEA-liikunta	22
2.7. TEA-yhteenveto	23
2.8. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuosilta 2017–2020	26
3. Suonenjokelaisten hyvinvoinnin tila ja palvelut	29
3.1. Toimintaympäristö	29
3.2. Lapset, nuoret ja lapsiperheet	35
3.3. Työikäiset ja ikäihmiset	43
3.4. Kaikki ikäluokat	47
3.5. Kokemuksellinen hyvinvointi	48
3.6. Yhteenveto ja loppupäätelmät	52
3.6.1. HYTE-prosessit	52
3.6.2. Lapset	52
3.6.3. Nuoret ja nuoret aikuiset	52
3.6.4. Työikäiset	53
3.6.5. Ikäihmiset	53
3.6.6. Kaikki ikäluokat	53
OSA II SUONENJOEN KAUPUNGIN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2021-2025	54
1. Suonenjoen hyvinvointisuunnitelman painopistealueet	54
2. Suonenjoen kaupungin hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	54
3. Hyvinvointisuunnitelma	56
3.1. Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen	56
3.2. Vanhemmuuden vahvistaminen	60
3.3. Itsestä huolehtiminen ja terveellisten elintapojen edistäminen	61
3.4. Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen ja riippuvuuksien ehkäisy	62

3.5.	Tapaturmien ja väkivallan ehkäisy	63
3.6.	HYTE-resurssien rakenteiden ja prosessien vahvistaminen.....	64
4.	Arviointi ja seuranta.....	65
OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY		66
1.	Suunnitelman laatijat	66
2.	Suunnitelman hyväksyminen.....	66

Johdanto

Kuntalain 1§ mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kestävästä kehitystä alueellaan. Vuonna 2023 voimaan tuleva laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä tarkentaa kaupungin velvoitetta seurata ja arvioida kuntalaisten elinolojen, hyvinvoinnin ja terveyden tilaa ja niihin vaikuttavia tekijöitä.

Kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ja lisäksi kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.

Pohjois-Savon laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2025 on hyväksytty Pohjois-Savon maakuntavaltuustossa 15.11.2021 ja Pohjois-Savon aluevaltuustossa 30.5.2022. Suunnitelmassa on jo huomioitu hyvinvoinnin rakenteessa tapahtuvat merkittävät muutokset. Hyvinvointialue ja kunta vastaavat kumpikin omassa toiminnassaan HYTE-työstä, mutta niiden on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Suonenjoen kaupungin hyvinvointityön yhteiseksi asiakirjaksi on laadittu laaja hyvinvointikertomus, jossa kuvataan kaupungin hyvinvoinnin prosesseja ja suonenjokelaisten hyvinvoinnin tilaa.

Hyvinvointikertomuksen tiedot on koottu tilinpäätöksen 2021, hyvinvointikertomuksen 2017–2021 ja valtakunnallisten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa kuvastavien mittareiden avulla. Hyvinvointi-indikaattoreita saadaan sähköisen hyvinvointikertomus työkalun kautta, joka kerää tietoa erilaisista valtakunnallisista tilastoista kuten SotkaNet. Tämän asiakirjan ensimmäinen osa sisältää laajan hyvinvointikertomuksen 2017–2021 ja toinen osa hyvinvointisuunnitelman vuosille 2021–2025 sisältäen osallisuuden suunnitelman.

Suonenjoen hyvinvointikertomuksessa tilastoja verrataan SavoGrow -alueen kuntien, Pohjois-Savon ja valtakunnalliseen tilanteeseen.

OSA I SUONENJOEN HYVINVOINTIKERTOMUS

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet

1.1. Lakipohja ja kuvaus hyvinvointisuunnitelmasta ja kertomuksesta

Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden (myöhemmin HYTE) edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnassa on määritetty kuntalaissa ja laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (1.1.2023 alkaen).

Uuden lain myötä veloitteita kunnille tulevat olemaan päätösten hyvinvointi- ja terveysvaikutusten arvioiminen, kuntalaisten elinolojen, hyvinvoinnin ja terveyden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden seuraaminen alueittain väestöryhmittäin. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksien ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikutusmahdollisuuksien edistäminen. Hyvinvointialue ja kunta vastaavat kumpikin omassa toiminnassaan HYTE-työstä, mutta niiden on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kunnan erityislainsäädännössä kuten maankäyttö- ja rakennuslaissa, perusopetuslaissa, elintarvikelaissa, kulttuurilaissa ja nuorisolaissa annetaan tarkentavia ohjeita hyvinvointityöhön. (liite 1)

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä edellytetään, että kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet, kunnassa on valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ja lisäksi kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§).

Hyvinvointisuunnitelmassa kuvataan:

- 1) tilastojen valossa yhteenveto hyvinvoinnin nykytilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä, palveluista, edellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden, painopisteiden ja tehtyjen toimenpiteiden arviointia.
- 2) suunnitelma valtuustokaudelle sisältäen Tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja resurssit sekä arviointimittarit hyvinvoinnin edistämiseksi, hyvinvointivajeiden korjaamiseksi

3) Valtuustohyväksyntä ja toteuttaminen, joka sisältää suunnitelman hyväksymisen ja viemisen toteutukseen.

Suonenjoen hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 sisältää osallisuussuunnitelman ja jatkossa hyvinvointisuunnitelma tulee sisältämään myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä ikääntyneiden toimintakykyä ylläpitävän suunnitelman.

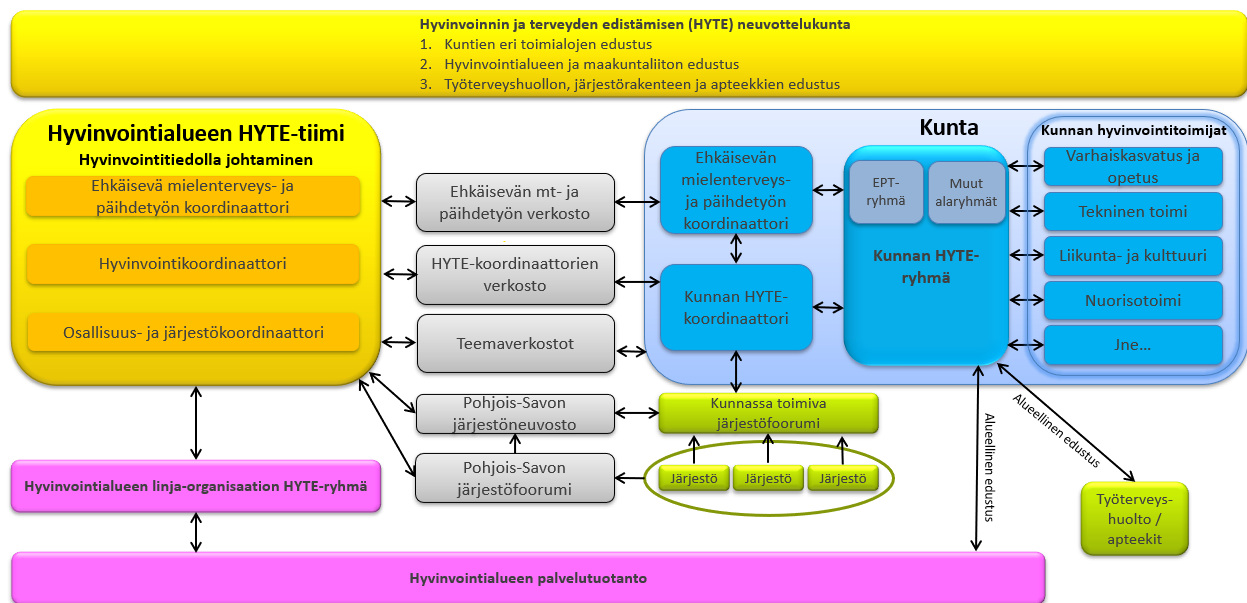
Hyvinvointisuunnitelma laaditaan monialaisesti hyvinvoinnin johtoryhmän, lasten- ja perhepalveluiden ryhmän, nuorten ohjaus- ja palveluverkoston, kaupungin eri toimialojen ja muiden hyvinvointitoimijoiden sekä kuntalaisten yhteistyönä. Asiantuntija Piia Pääkkö on organisoinut hyvinvointikertomus- ja suunnitelmaprosessin, tietojen hankkimisen ja analysoinnin sekä kirjoittanut koonnut asiakirjan.

Hyvinvointikertomustyötä tulee arvioida esim. TEA viisareiden avulla. Arviointitaulukko on pilkottu omiin osa-alueisiinsa. Aiemmin arviointitaulukkoa ei ole käytetty muuta kuin suunnitelman tavoitteiden seurannassa tavoitteiden mukaisesti valituin mittarein. Tässä kertomuksessa itsearviointi täytetään niiltä osin kuin mahdollista.

1.2. Pohjois-Savon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenne

Vuoden 2023 alusta Pohjois-Savon hyvinvointityötä johtaa Pohjois-Savon HYTE-neuvottelukunta. Kuvassa yksi (1) Pohjois-Savon HYTE-rakenne.

Pohjois-Savon HYTE-rakenne 2023

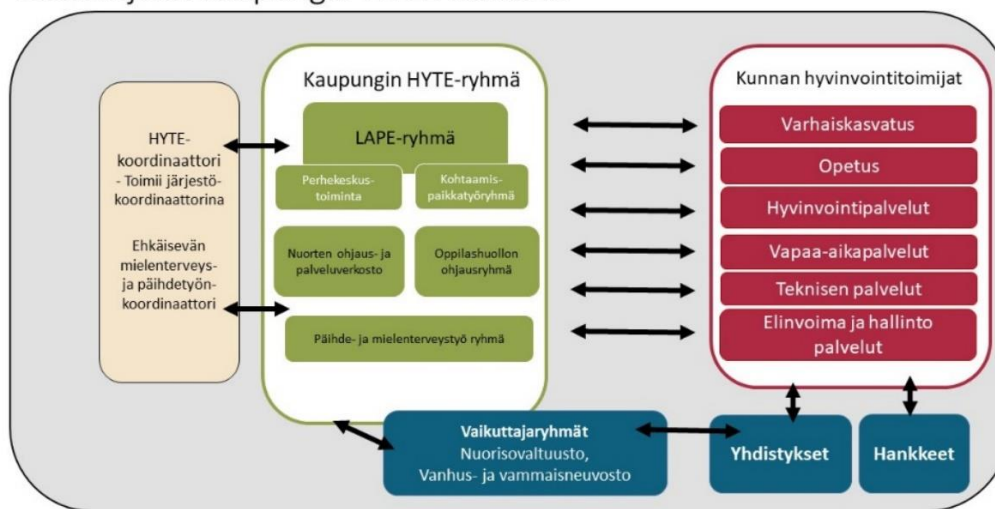
Kuva 1 Pohjois-Savon HYTE-rakenne

Kaikkiin Pohjois-Savon kuntiin on nimetty poikkihallinnollinen HYTE-ryhmä ja koordinoiva HYTE-koordinaattori. Pohjois-Savossa terveydenedistämisen tilanne on hyvä. Eniten parannettavaa on osallisuuden edistämässä. (Kuntaliitto 2020.)

1.3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet Suonenjoella

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on valmistellut ehdotuksen laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi. Vähimmäistietosisällöt muuttuvat velvoittavaksi 2023 alusta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä (HYTE-työtä) johtaa Suonenjoen kaupungin hyvinvoinnin-johtoryhmä. Suonenjoen HYTE-rakenne esiteltä tarkemmin kuvassa kaksi (2).

Suonenjoen kaupungin HYTE-rakenne

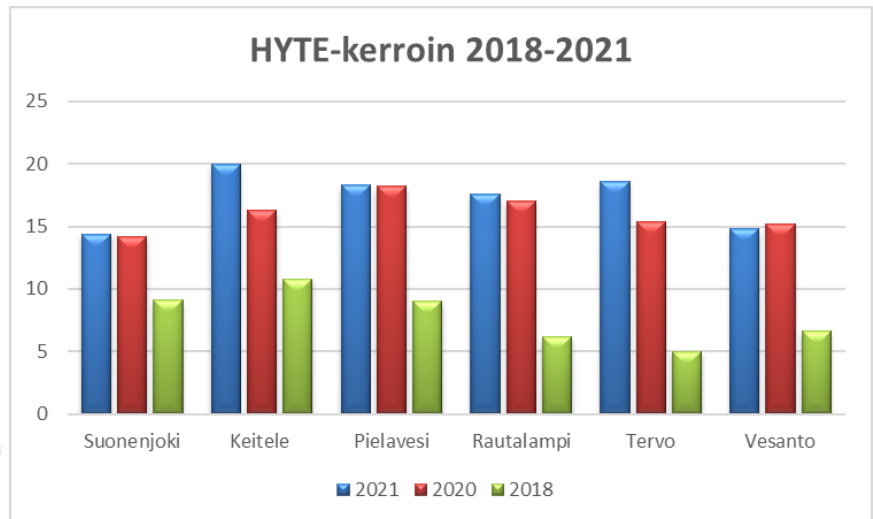
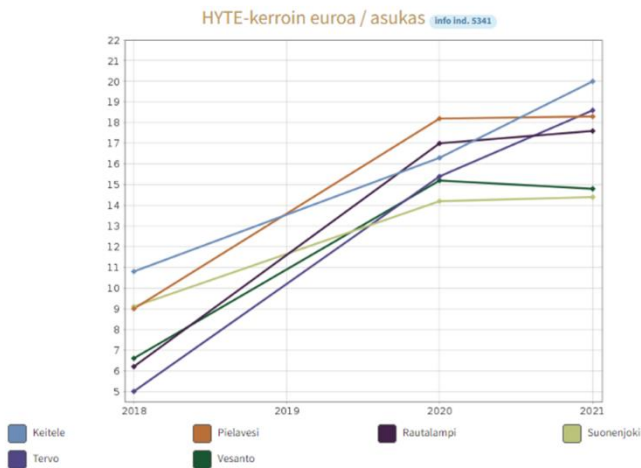

Kuva 2 Suonenjoen kaupungin HYTE-rakenne suunnitelma

Vuoden 2023 alusta kunnille otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. Tällä kertoimella määritellään osittain kuntien valtiosuuden suuruus. Kerroin muodostuu kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

HYTE-kertoimeen vaikuttavat kunnan prosessi-indikaattorit ja tulosindikaattorit. Prosessi-indikaattorit ovat TEA-viisareiden kautta saatavaa tietoa kuntajohdon, liikunnan, peruskoulujen ja kulttuurin osalta. Näitä indikaattoreita on enemmän, joten yksittäisen indikaattorin painoarvo on pienempi, mutta näihin voi vaikuttaa nopeasti. Tulosindikaattoreita ovat tällä hetkellä ylipainon, koetun terveyden, koulupudokkaiden, työkyvyttömyyseläkkeen, kaatumishoitojaksojen ja toimeentulotuen seuraaminen. Nämä indikaattorit vaativat pidempijänteistä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työtä ja vaikutukset näkyvät indikaattoreissa hitaammin. Näillä indikaattoreilla on isompi painoarvo HYTE-kertoimeen, koska indikaattoreita on vähemmän.

Alla olevan kuvan kolme (3) mukaan Suonenjoen tulos HYTE-kertoimen osalta on ollut vertailukuntiin nähden huonoin vuosina 2021 ja 2020.

Kuva 3 HYTE-kerron euroa / asukas

HYTE-rakenteita arvioidaan TEA viisareiden avulla. Arviointi taulukko HYTE-rakenteiden osalta on pilkottu eri osa-alueiden alle, joissa eri rakenteita on kuvattu. Taulukossa yksi (1) arvioidaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita kunnassa.

Taulukko 1 arviointi HYTE-rakenteista

ITSEARVIOINTI TEA viisarit Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa		
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattori tai suunnittelija kunnassa	<ul style="list-style-type: none"> Nimetty hyvinvointikoordinaattori 	Kyllä, työaikaa Tea viisarin mukaan vähemmän kuin 20 % (50 pistettä)
Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa	<ul style="list-style-type: none"> Onko kunnassa laadittu kunnanvaltuuston hyväksymä terveydenhuoltolain 12 § mukainen laaja hyvinvointikertomus 	Kaupungilla on valtuustossa hyväksytty laaja hyvinvointikertomus.
Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle	<ul style="list-style-type: none"> Onko kunnassa raportoitu väestöryhmien välisiä terveyseroja valtuustolle esim. sosioekonomisen aseman, koulutuksen tai sukupuolen mukaan 	Ei ole raportoitu, otetaan huomioon suunnitelmassa ja arvioidaan seuraavassa hyvinvointikertomuksessa
Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla	<ul style="list-style-type: none"> Onko kunnan verkkosivuilla tarkasteltavissa kuvaus kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista ja -keinoista 	Asukkaiden osallistumiskeinot on kuvattu kaupungin verkkosivuilla.

Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa	<ul style="list-style-type: none"> Onko kunnassa tehty hallinnollinen päätös ennakoarvioinnin (EVA) käytöstä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavien päätösten valmistelussa 	Ei ole käytössä, otetaan huomioon suunnitelmassa ja arvioidaan seuraavassa hyvinvointikertomuksessa.
Turvallisuussuunnitelman perusteella on päätetty toimenpiteistä luottamushenkilöjohdossa	<ul style="list-style-type: none"> Onko kunnassa päätetty turvallisuussuunnitelman perusteella toimenpiteistä kunnanvaltuustossa tai kunnanhallituksessa 	Otetaan huomioon suunnitelmassa ja arvioidaan seuraavassa hyvinvointikertomuksessa. Turvallisuussuunnitelmaa on käsitelty johtoryhmässä ja hyvinvointiryhmässä, mutta ei hallituksessa, lautakunnissa eikä valtuustossa. Toimenpiteiden päättämisestä ei tietoa.
Liikunnan edistäminen kunnassa: TEA-pistemäärä	<ul style="list-style-type: none"> Indikaattori ilmaisee liikunnan edistämistä kunnassa vastaavan tahon terveydenedistämistäaktiivisuutta 	TEA-pistemäärä oli 73 pistettä (100max)
Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi	<ul style="list-style-type: none"> Onko kunnassa asetettu tavoitteet ja laadittu tarkemmat toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi? 	Tavoitteet on asetettu ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi.

Taulukko kaksi (2) koskee laadullista itsearviointia hyvinvointikertomustyöstä ja kaupungin HYTE-rakenteesta, resursseista ja prosesseista. Taulukon avulla on hyvä arvioida hyvinvoinnin johtamista kokonaisuutena ja arvioida resurssien riittävyyttä.

Taulukko 2 laadullinen itsearviointi hyvinvointikertomustyöstä ja kaupungin HYTE-rakenteesta, resursseista ja prosesseista

ITSEARVIOINTI laadullinen (Kustakin kohdasta saa yhden pisteen ja arvioidaan skaalalla vahvat – melko vahvat – melko heikot – heikot – ei rakenteita. Eli mikäli pisteitä on 4 = kunnassa on vahvat rakenteet, mikäli pisteitä on 1 = heikot rakenteet ja 0 = ei lainkaan rakenteita.)		
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa		
Itsearviointi hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelusta ja hyödyntämisestä	<ul style="list-style-type: none"> Voimavarat, osallistuneet tahot ja roolit (monialaisuus, asukkaat, yritykset, järjestöt, yhdistykset, poliisi, seurakunta jne.) Valmisteluaiakataulu Miten raportoidaan tuloksia asukkailla ja poliittisille päättäjille Käsittely- ja hyväksymisprosessi Onko käytetty kuntastrategian laadinnassa Onko käytetty kunnan HYTE-toimintasuunnitelmassa 	3 Suunnitelman valmistelussa otettiin huomioon yhdistykset, seurakunta, yritykset ja kuntalaiset. Valmisteluaiakataulu oli nopea. Raportointia tehtiin työpajojen osalta ja valmis kertomus sekä suunnitelma tulee nähtäville verkkosivuille. Kertomusta on käytetty osana laajan hyvinvointisuunnitelman laatimista. Käsittely- ja hyväksymisprosessi on mennyt lain mukaan. Suunnitelman painopisteet ovat osa talousarviota.

	<ul style="list-style-type: none"> • Miten kertomus on osa taloussuunnitelmaa • Onko käytetty yhdyspintapalvelujen kehittämisessä 	Painopisteet ovat yhteneväiset Pohjois-Savon hyvinvointialueen painopisteiden kanssa.
Itsearviointi kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyön rakenteesta, resursseista ja prosessista	<ul style="list-style-type: none"> • Millaiset resurssit ovat kunnan hyvinvointikoordinaattorilla? • Miten monialainen hyvinvointityöryhmä on työskennellyt? • Miten yhteistyö muiden koordinaattoreiden tms. kanssa on toteutunut? (osallisuus koordinaattori, väkivallanehkäisy-turvallisuuskoordinaattori, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori tms.) <p>Miten eri ohjelmatyöt on koottu yhteen?</p>	<p>3</p> <p>Monialainen hyvinvointityöryhmä on toiminut kaudella.</p> <p>Hyvinvointikoordinaattori tekee hyvinvointityötä osana-omaan työtään, tähän käytettävää työaikaa ei ole määritely.</p> <p>Hyvinvointikoordinaattori tekee yhteistyötä ennaltaehkäisevän päihdetyön koordinaattorin kanssa mm. työryhmissä ja toimintojen toteuttamisessa.</p> <p>Eri ohjelmatöiden yhteen kokoaminen otetaan huomioon suunnitelmassa</p>

1.3.1. Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön rakenne

Kunnilla on lakiin perustuva velvollisuus tuottaa rakenteet, jotka mahdollistavat laadukkaan ehkäisevän päihdetyön tekemisen. Jokaisessa kunnassa tulee olla nimettynä ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin, mutta varsinaista tehtävää hoitaa usein toimielimen nimittämä monialainen työryhmä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.)

Suonenjoella ehkäisevän päihdetyöryhmän koollekutsujana on toiminut sosiaalipalveluiden palveluohjaaja. Ehkäisevän päihdetyön osalta on laadittu toimintasuunnitelma ja suunnitelmaa toteuttava monialainen työryhmä. Hyvinvointialueelle siirtymisen myötä ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön järjestäminen siirtyy elinvoima- ja hallintopalveluiden toimialaan.

Ennaltaehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön nimetään moniammatillinen työryhmä ja nimetään ehkäisevän päihde ja -mielenterveystyön koordinaattori.

Koordinaattorin tehtäviin kuuluu Suonenjoen ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön ryhmän koordinoiminen, Suonenjoen HYTE-koordinaattorin kanssa tehtävä yhteistyö, osallistuminen Pohjois-Savon alueen ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön verkostoon. Alueellisen verkoston tehtävänä on

viedä tietoa PSSHP:n HYTE-tiimille. Koordinaattorin tehtäviin kuuluu myös Suonenjoen päihde- ja mielenterveysolojen seuranta ja niitä koskeva tiedottaminen.

Koordinaattorin tulee lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaupungin toiminnoissa sekä esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia Suonenjoella erityisesti sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimessa sekä elinkeinotoimessa. Ennaltaehkäisevän mielenterveystyön osalta koordinaattori kerää tietoa millä toimilla väestön elinolosuhteita kehitetään niin, että ne edistävät mielenterveystyötä ja tukevat mielenterveyspalveluiden järjestämistä.

Koordinaattori raportoi omasta ja ennaltaehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön ryhmän toiminnasta kaupunginhallitukselle. Arviointia hyvinvointikertomukseen ennaltaehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön rakenteesta tehdään taulukon kolme (3) avulla.

Taulukko 3 Itsearviointi kunnan ehkäisevän päihdetyön rakenteiden vahvuudesta

<p>Itsearviointi kunnan ehkäisevän päihdetyön rakenteiden vahvuudesta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lakisääteinen ehkäisevän päihdetyön toimielin • Monialainen ehkäisevää päihdetyötä toimeenpaneva työryhmä • Ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava yhdyshenkilö tai koordinaattori • Toimintasuunnitelma, johon ehkäisevä päihdetyö sisältyy 	<p>3 Lakisääteinen ehkäisevän päihdetyön ryhmä on. Ehkäisevälle päihdetyölle on nimetty vastaava yhdyshenkilö. Ehkäisevästä päihdetyöstä on tehty toimintasuunnitelma.</p>
---	---	---

1.3.2. Kulttuurihyvinvoinnin rakenne

Kulttuurihyvinvoinnin rakenteeseen kulttuuripalveluiden lisäksi kuuluvat kirjasto, kansalaisopisto, Kuopion konservatorion Suonenjoen toimipiste. Suonenjoen perusopetuksen opetussuunnitelmassa kerrotaan, että peruskouluilla on oma kulttuurikasvatussuunnitelma ja kirjastonkäytön suunnitelma.

Kulttuurista toimintaa tekevät myös monet yhdistykset. Osallisuutta ja järjestötyön kanssa tehtävää yhteistyötä kuvataan tarkemmin seuraavassa luvussa. Tulevassa suunnitelmassa huomioitava kulttuuripalveluiden edistämiseen liittyvät asiat kuten kulttuuriluotsi toiminta tai vastaava ja palveluiden koordinointi.

Kulttuurisen hyvinvoinnin rakennetta arvioidaan niiden tilastojen avulla, jotka ovat saatavilla Suonenjoen kaupungin osalta koskien museoita, kansalaisopiston kulttuurialan opetustunteja ja kirjastopalveluita.

1.3.3. Osallisuuden rakenteet ja järjestöjen tekemä HYTE-työ

Kunnan osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisen ohjaus ja seuranta kuuluu hallintosäännön mukaan hallintojohtajalle.

Osallisuutta on edistetty vaihtelevasti toimialoittain ja eri vaikuttajaryhmien kautta. Kulttuuriohjaaja on vastannut yhdessä vapaa-aikakoordinaattorin kanssa **yhdistysiltojen** järjestämisestä. Resurssia osallisuuden vahvistamiseen ja järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön kehittämiseen ei ole ollut toimikaudella riittävästi. Lasten ja työikäisten kohdalla osallisuuden toteutumista mitataan sähköisen hyvinvointikertomuksen mittareilla keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, tuntee itsensä yksinäiseksi ja äänestysaktiivisuus kunnassa, jotka kuvataan tarkemmin Suonenjoen hyvinvoinnin tilaa kuvaavassa luvussa.

Suonenjoella toimii lakisääteiset **vaikuttajatoimielimet**: vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto. **Kouluissa ja oppilaitoksissa** nuorten osallisuutta vahvistetaan oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnalla, tukioppilastoiminnalla ja yhteisöllisellä oppilas- ja opiskelijahuoltotoiminnalla. Opiskeluhuoltoryhmien itsearviointia tehdään seuraavaan kertomukseen taulukon neljä (4) mukaisesti.

Taulukko 4 itsearviointi kuntien opiskeluhuoltoryhmien toiminnasta

Itsearviointi kuntien opiskeluhuoltoryhmien toiminnasta	<ul style="list-style-type: none"> • Johtamisen rakenteet • Edellytyksen integroidulle HYTE-toiminnalle • Yhdyspintojen huomioiminen • Miten eri ohjelmatyöt on koottu yhteen 	Arvioidaan seuraavan laajan hyvinvointikertomuksen laadinnassa, otetaan huomioon suunnitelmassa.
---	---	--

Nuorisopalveluilla lasten- ja nuorten osallisuutta on edistetty koulussa tehtävän nuorisotyön, avoimen nuorisotilatoiminnan, olemalla mukana nuorten osallisuutta ja vaikuttavuutta kehittävässä hankkeessa ja etsivän nuorisotyön menetelmin.

Suonenjoen kaupunki tarjoaa **kesätyömahdollisuuksia** kyseisenä vuonna 15-vuotta täyttävälle paikkakuntalaisille nuorille. Tehtäviä on ollut tarjolla piha- ja puistotehtävissä, ruoka- ja puhtaanapidon työssä, avustavissa päiväkotitehtävissä, museovalvojan tehtävissä sekä some-sisällön tuottajana. Suonenjoen kaupungilla nuorten työllistymismahdollisuuksia on tuettu myös **Kesätyösetelin** avulla.

Suonenjoki on ollut mukana erilaisissa **osallisuutta kehittävässä hankkeissa**: Kehittämisyhdistys Mansikka ry:n Nuoret Mukaan! -hanke, SavoGrow Mukana -Tulevaisuuden osallisuusmallit 2025-hanke, Sitran kehittämishanke Robottipuhelut osallisuutta tukemassa.

Suonenjoella on toiminut myös **LAPE- ja KOPA-ryhmät**. Suonenjoki on mukana lapsiperhepalveluiden (LAPE) kehittämisohjelmassa, jossa uudistuksen lähtökohta on, että perheiden hyvinvoinnin eteen tehdään töitä yhdessä sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen sekä eri yhdistysten ja seurakunnan kanssa. LAPE-ohjelma on tullut tarpeeseen ja nostanut esille monia kehittämiskohtia ja yhteistyötarpeita Suonenjoella. LAPE-ohjelma on nostanut esiin perhepalveluiden tarpeita ja ennalta ehkäisevän toiminnan vaikuttavuutta luottamushenkilöille. (Yhdessä! Lasten ja nuorten hyväksi s.a.)

Toimivien perhepalvelujen edellytyksenä ovat riittävät resurssit ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Toimintakaudella Suonenjoella luotiin uudenlaisia asiakaslähtöisiä ja vaikuttavia perhepalveluja yhdessä eri toimijoiden kanssa. Kohtaamispaikan (KOPA) tavoitteena on mahdollistaa lasten, nuorten ja perheiden osallisuus, vahvistaa vanhemmuutta, edistää perheiden voimavaroja ja hyvää arkea, vähentää perheiden ja vanhempien yksinäisyyden kokemuksia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. KOPA-toimintaa ohjaa moniammatillinen työryhmä. Perhekeskuksen kohtaamispaikkatoimintaa on järjestetty perheille maksuttomana lähipalveluna. (Yhdessä! Lasten ja nuorten hyväksi s.a.)

Suonenjoki oli mukana **Voimaa vanhuuteen -ohjelmassa** vuosina 2016–2019. Ohjelmassa kehitettiin liikuntatoimintaa kotona asuville iäkkäille (pääosin 75+), joilla on alkavia toimintakyvyn ongelmia, mutta henkilöt eivät ole hoivapalvelujen piirissä. Ikäinstituutti tarjosi maksutonta koulutusta, materiaalia ja mentorointitukea yhteistyöryhmälle. Ohjelma on otettu huomioon ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmassa 2020–2022 ja vuoden 2020 talousarviossa. Onnistumisia poikkisektorisesta yhteistyöstä, uuden liikuntatoiminnan aloittaminen ja kohderyhmän tavoittaminen, viestintä, liikuntatiedon lisääminen sekä kehittämistyö ja toiminta on palkittu eri foorumeilla. Iäkkäiden osallisuutta voi vielä lisätä, ikäihmisten liikuntaneuvontaa kehittää ja toimintaa vakiinnuttaa sekä yhteistyön jatkamista poikkihallinnollisesti.

Asema- ja yleiskaavoitus osalta osallistaminen kaava-asioissa perustuu pitkälti maankäyttö- ja rakennuslakiin, jossa on määrätty eri kaavavaiheiden tiedottamisesta osallisille ja kuntalaisille ja heidän kuulemisestaan. Lain määräämän tiedottamisen lisäksi kaava-asioissa pidetään hankkeen luonteesta ja laajuudesta riippuen yleisötilaisuuksia ja työpajoja, joihin osalliset ja kuntalaiset voivat osallistua.

Muut **maankäytön suunnitelmat**: Suunnitelmista, joilla on vaikutusta kuntalaisten elinoloihin, harrastusmahdollisuuksiin, tiedotetaan kuntalaisia ja sidosryhmiä ja järjestetään kuntalaiskyselyjä / tiedotustilaisuuksia mielipiteiden saamiseksi asian valmistelun tueksi.

Kuntalaisten osallisuuden mahdollisuuksia on tuettu kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluiden kohdeavustuksilla. Osallisuuden ja elinvoiman arviointitaulukko kuvattu taulukossa viisi (5). Avustusta

myönnetään vuosittain Suonenjoen kaupungin avustustoiminnan yleistenperiaatteiden mukaisesti. Yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on tehty esim. yhdistysiltojen muodossa. Osallisuutta pyritään vahvistamaan myös viestinnän keinoin.

Taulukko 5 Itsearviointi osallisuuden ja elinvoiman HYTE-rakenteista

Itsearviointi järjestöjen, seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteistyöstä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi	<ul style="list-style-type: none"> • Onko kunta esimerkiksi nimennyt henkilön, joka vastaa yhdistisyhteistyöstä • Millaiset ovat resurssit <ul style="list-style-type: none"> - Avustukset - Kunnan tilojen käytön maksuton hyödyntäminen 	2 Kulttuuriohjaaja toimii nimettynä henkilönä yhdistisyhteistyölle. Avustukset 140 €/asukas Tilojen maksuton käyttö otettava huomioon suunnitelmassa
Itsearviointi kunnan elinvoiman edistämisestä	<ul style="list-style-type: none"> • Yritysten kasvu • Avoimet työpaikat • Työvoimapula suhteessa työttömyyteen • Työllisyysaste 	2 Toimintaympäristön kuvauksessa käsitelty yrityksiä verrattuna edelliseen vuoteen sekä työllisyysaste. Seuraavaan suunnitelmaan otettava huomioon muut arviointia tukevat asiat
Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kotoutumisen alkuvaiheen palvelut kunnassa • Kunnan peruspalveluiden soveltaminen maahanmuuttajille • Kotoutumisen strateginen kehittäminen kunnassa • Kotoutumista edistävän toiminnan koordinointi ja siihen liittyvä yhteistyö • Etniset suhteet, osallisuus sekä kielen ja kulttuurin ylläpitäminen ja kehittäminen • Työnantajapolitiikka, kunnan henkilöstö ja osaamisen kehittäminen 	Kotoutumisen alkuvaiheen palvelut ja peruspalvelut on järjestetty. Kotouttamishjelma on ajantasainen. Kotouttamisen edistämisessä ei ole riittävää resurssia. Otetaan huomioon suunnitelmassa.
Vuokra-asuntojen osuus kunnan eri osissa / kaupunginosittain	<ul style="list-style-type: none"> • Tarkastellaan kunnan vuokra-asuntojen osuutta kunnan eri osissa / kaupunginosittain, joka kuvaa mm. asukkaiden sosioekonomista eriytymistä 	Arvioidaan seuraavassa hyvinvointikertomuksessa, otetaan huomioon suunnitelmassa

1.3.4. Turvallisuuden edistämisen rakenteet

Suonenjoen kaupungin **toimialat** vastaavat toimintansa turvallisuudesta ja varautumisesta.

Kaupungilla on päivitetty varautumissuunnitelma ja kaupunki osallistuu vuosittain

varautumisenharjoituksiin. Varautumisen johtamisen järjestelmä on kuvattu

varautumissuunnitelmassa. Kunta vastaa sille säädetystä tehtävistä myös poikkeusoloissa. Kunnan on

kyettävä turvaamaan asukkaidensa turvallisuus ja toimeentulo kaikissa erityistilanteissa. Tähän on

varattava riittävät resurssit ja tehtävä etukäteisvalmisteluja. Kaikki toiminta myös häiriötilanteissa ja

poikkeusoloissa tähtää siihen, että kuntalaisten ja kunnassa toimivien yhteisöjen arjen toimivuus,

hyvinvointi ja perusturvallisuus voidaan varmistaa. Seuraavassa suunnitelmassa otetaan huomioon,

että paikallisen varautumissuunnitelman käsittelyssä on parannettavaa vertailukuntiin nähden, tulos oli

kolmanneksi huonoin. Huomioidaan suunnitelmaosiossa turvallisen elinympäristön minimimittarit.

Suonenjoella turvallisuuden edistämiseksi on toimialakohtaisten suunnitelmien lisäksi **liikenneturvallisuustyöryhmä** (LIITU) ja koulukohtaiset moniammatilliset **yhteisölliset oppilashuoltoryhmät**.

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koulussa edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttaa koko koulun henkilökunta yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa. Yhteisöllistä oppilashuoltoa ovat mm. oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta, luokkien ryhmäytymistä ja hyvää ilmapiiriä edistävät toimet, Verso-sovittelu ja muu kiusaamista ehkäisevä toiminta. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista. (Suonenjoen yhtenäiskoulu.)

1.3.5. Liikunnan ja ravitsemuksen edistämisen rakenteet

Liikuntapalvelut järjestävät terveyttä edistävää liikuntaa sekä tukee kansalais- ja seuratoimintaa. Liikuntapalveluiden yhteyshenkilönä toimii vapaa-aikakoordinaattori. Suunnitelmaan huomioidaan liikunnanterveyden edistämisen rakenteet, poikkihallinnollinen ryhmä ja resurssit. Liikunnan terveyden edistämisen aktiivisuuden osalta TEA viisareiden pistemäärä oli parempi kuin valtakunnallinen tulos. Suonenjoella on hyvät omaehtoiseen liikuntaan edistävät toimintaympäristöt ja monipuoliset sisäliikuntamahdollisuudet.

Suonenjoella **liikuntapalveluiden** sisäliikuntapaikkoja ovat koulujen salien (myös vanha lukio) lisäksi Lintharjun liikuntakeskuksen liikuntasali, kuntosali ja uimahalli. Liikuntapalveluilla on tarjolla henkilökohtaista ohjausta, hyvinvointivalmennusta, kohdennettuja liikuntaryhmiä, liikuntaneuvontaa ja erilaisia mittauksia. Kaikki palvelut on pyritty kuvaamaan hyvin kaupungin nettisivuilla. **Kansalaisopisto** tarjoaa monipuolia liikuntamahdollisuuksia myös keskusta-alueen ulkopuolella. Kuntalaisten mielipiteitä kuunnellaan kurssisuunnitelmaa tehdessä ja tarkempi kurssisisältö löytyy kansalaisopiston verkkosivuilta. **Terveyskeskus** järjestää myös kohdennettuja liikuntaryhmiä. Suonenjoella liikuntapalveluita järjestävät myös **yrietykset ja seurat**.

Tekniset palvelut hoitavat ulkoliikuntapaikkojen kehittämisen ja ylläpidon. Kehittämistä tehdään monialaisesti. Ulkoliikuntapaikkojen hoitaminen koskee esim. ulkojäitä, latuja, urheilukäytössä olevia kenttiä, uimapaikkoja, kelkkareittejä, pururatoja ja ulkokuntosaleja. Vuonna 2022 investointia

ulkoliikuntapaikkojen kehittämiseen tehtiin esim. kuntoportaiden osalta. Ulkoliikuntamahdollisuuksien kuvaukset löytyvät kaupungin nettisivuilta.

Suonenjoella toimii yhteistyössä Rautalammin kanssa terveydenhuollon perustama **ravitsemustyöryhmä**, jonka tavoitteena on kehittää ravitsemussuunnitelmaa kaikenikäisille. Perusterveydenhuollossa on kuntalaisten saatavilla ravitsemusterapeutin palveluita.

Peruskouluissa terveellisiä ravitsemustapoja edistetään alakoululaisten osalta ruokailemalla yhdessä, yläkoulussa kotitalouden- ja terveystiedon- ja liikunnantunneilla, lukiossa terveystiedossa ja liikunnassa. Suonenjoella on yläkouluikäisenä ja lukiossa mahdollisuus hakeutua liikuntavalmennukseen.

2. Terveydenedistämisen aktiivisuus Suonenjoella

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää kaksi kertaa vuodessa tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä (TEA). TEA viisareista saadaan kunnalle valmisyhteenveto ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia eri kokonaisuuksille. TEA viisareiden tulokset saadaan kuntien eri toimialoita kyselyillä. Vastaukset kuvataan sektoreittain (kunnanjohto, perusopetus jne.) ja jokaisen sektorin alla on tilastoja eri näkökulmien mukaan esim. sitoutuminen.

Tässä osiossa kuvataan terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen TEA viisareiden tulosten avulla eri sektoreiden nykytilanne Suonenjoella. TEA viisareista kuvauksena käytetään sektorin kokonaisviisaria ja yksittäisistä alueista otetaan tekstiin poimintoja niistä mitkä asiat toteutuvat hyvin kyseisessä sektorissa ja missä olisi kehitettävää. Huomioitavaa on, että jos jokin osa-alue on täysin nollassa silloin kyselyn kysymyksiin kyseisestä alueesta ei ole vastattu. Tiedolla johtamisen näkökulmasta yleisesti kehitettävää on toimialojen sitoutuminen huolelliseen TEA viisari kyselyn vastaamiseen ja tulosten tarkastelu säännöllisesti.

Terveydenedistämisen aktiivisuuden (TEA) ulottuvuudet kuvaavat toimintaa eri näkökulmista (Kuva 4). Perusajatuksena on, että toimiakseen laadukkaasti ja tehokkaasti kunnan on huomioitava kaikki nämä näkökulmat. (THL 2015).

SEITSEMÄN NÄKÖKULMAA TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMISEEN

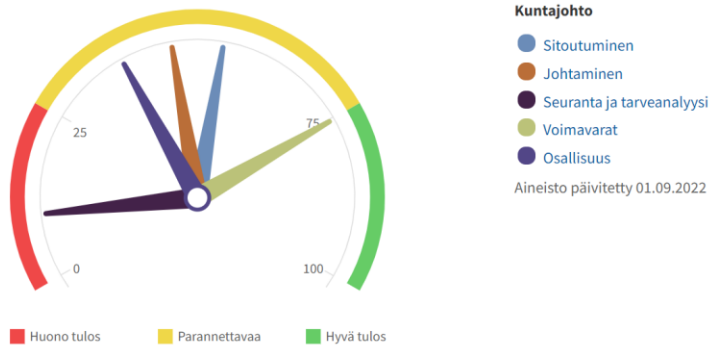
SITOUTUMINEN	Organisaation sitoutuminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen strategiatasolla.
JOHTAMINEN	Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen organisointi, vastuiden määrittely sekä toimeenpano.
SEURANTA JA TARVEANALYYSI	Väestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden seuranta ja tarveanalyysi väestöryhmittäin sekä raportointi johtoryhmälle ja luottamushenkilöille.
VOIMAVARAT	Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen resursointi, esim. henkilöstön mitoitus ja osaaminen.
YHTEISET KÄYTÄNNÖT	Yhteisistä toimintakäytännöistä sopiminen.
OSALLISUUS	Väestön mahdollisuus osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin.
MUUT YDINTOIMINNAT	Toimialakohtaiset terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toiminnot, jotka jokaisessa organisaatiossa tulisi toteuttaa.

Kuva 4 THL seitsemän näkökulmaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen

2.1. TEA-kuntajohto

Kuvassa viisi (5) nähdään Suonenjoen kunnanjohtoon eri osa-alueiden sijoittuminen TEA viisarille.

Kuntajohto : Suonenjoki 2021

Kuva 5 TEA viisari kuntajohto 2021

Alla kuvataan **kunnanjohtoon** eri osa-alueita TEA viisariden tietojen mukaan. Kokonaispisteet kuntajohtoon sektorilla oli 54 ja kokonaissa 80. Pistemäärä kuvaa, miten hyvin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu kuntien strategisessa johtamisessa. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista.

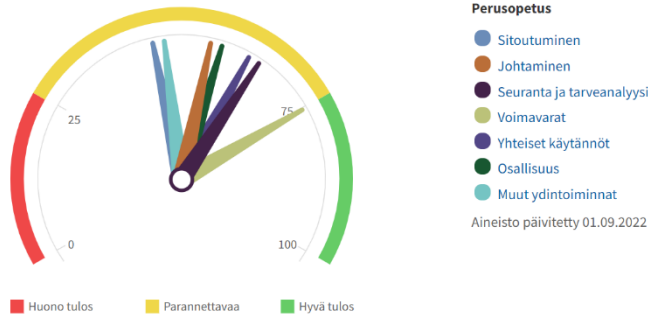
Kokonaisuudessaan **sitoutumisen** osa-alue sijoittui TEA viisarissa vähän yli puolen välin sijoittuen parannettavaa kohtaan. Suonenjoella on tehty hyvin ikäryhmittäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, toteutuksessa oli vielä kehitettävää. Sitoutumisen osalta kestävyystavoitteet toteutuvat todella hyvin. Kestävyystavoitteella tarkoitetaan esim. luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemin suojelua sekä eriarvoisuutta vähentävää kaavoitusta.

Hyvin toteutuvia osa-alueita **johtamisen** osa-alueessa oli johtamisvastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja laaja hyvinvointikertomus. Hyvinvointikertomuksen tavoitteisiin tulisi lisätä näkökulma kestävästä kehityksestä ja ottaa päätösten ennakoarviointi käyttöön. Suonenjoella on monipuolisesti eri työryhmiä, jotka ovat poikkihallinnollisia ja suunnitelmia on laadittu hyvin. Olemassa olevien työryhmien ja suunnitelmien lisäksi näistä puuttui vain järjestöyhteistyön koordinaattori.

Seuranta ja tarveanalyysi oli osa-alue, jossa olisi eniten kehitettävää kuntajohtoon osalta pisteet tässä osa-alueessa olivat Suonenjoen osalta 10 ja valtakunnallisesti 87. Kehitettävä painottuu eri tilastojen seurantaan johtoryhmässä, mitkä koskevat kuntalaisia. Kunnanjohtoon osa-alueessa **voimavarat** toteutuivat hyvin. Tähän sisältyi avustukset (140 €/asukas) ja nimetty hyvinvointikoordinaattori.

2.2. TEA-perusopetus

Perusopetus : Suonenjoki 2021

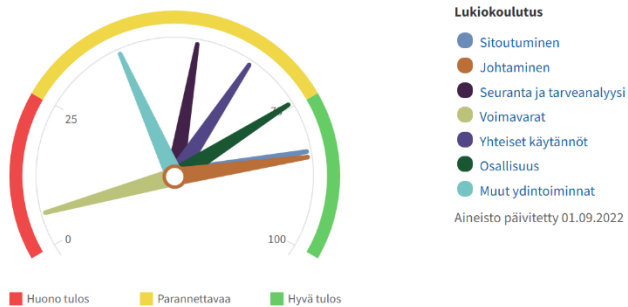
Kuva 6 TEA viisari perusopetus

Alla kuvataan **perusopetuksen** eri osa-alueita TEA viisareiden tietojen mukaan yhteenveto esitelty kuvassa kuusi (6). Kokonaispisteet perusopetuksen sektorilla oli 58 ja kokomaassa 64 pistettä. Kokonaisuudessaan peruskoulun pistemäärä sijoittui kaikilta osin noin puoli väliin mittaristoa. **Voimavarat** sijoittuivat perusopetuksen osalla hyvään tulokseen pistemäärällä 75. Voimavaroissa kuvataan opettajamitoitusta, koulunkäynninohjaajien henkilöstömitoitusta ja terveydenhuollon ammattilaisten palveluita koululla sataa oppilasta kohden.

Kokonaisuudessaan **sitoutumisen** osa-alue sijoittui TEA viisarissa vähän alle puolen välin sijoittuen parannettavaa kohtaan. Kehitettävää **johtamisen** osa-alueessa oli terveydenhuollon tekemän kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastusten sisältöjen ja toimenpiteiden kirjaaminen. Suonenjoella perusopetuksen **osallisuudessa** kodin ja koulun yhteistyö toimii vanhempien ja opettajien tapaamisten, vanhempainiltojen ja viestintään liittyvien tapojen osalta. Oppilashuollon toiminta on kuvattu koulun verkkosivuilla hyvin.

2.3. TEA-lukio

Lukiokoulutus : Suonenjoki 2020

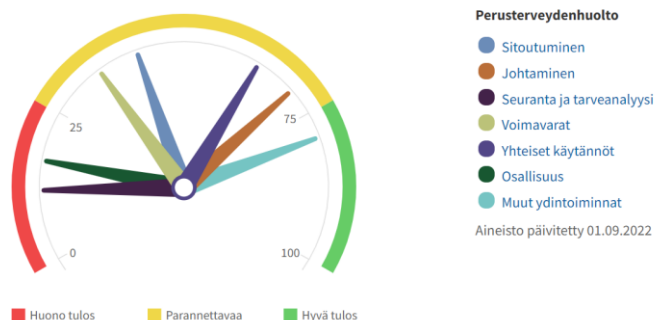
Kuva 7 TEA viisari lukiokoulutus 2020

Alla kuvataan **lukiokoulutuksen** eri osa-alueita TEA viisareiden tietojen mukaan yhteenveto esitelty kuvassa seitsemän (7). Kokonaispisteet lukiokoulutuksen sektorilla oli 58 ja kokomaassa 66 pistettä.

Parhaimmat osa-alueet lukiokoulutuksessa olivat **johtaminen ja sitoutuminen**. Lukiolla seurataan hyvin poissaolojen lukumäärää, viimeisin opiskeluympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin tarkastus on tehty kolmen vuoden sisällä ja oppilashuoltoryhmän kokoonpano on hyvä. Henkilöstökokouksessa on käsitelty kouluterveyskyselyn tuloksia ja opiskeluympäristön tarkastuksen tuloksia. Edellä mainittuun tulisi lisätä myös TEA viisareiden osoittamien tulosten tarkastelun.

2.4. TEA-perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuolto : Suonenjoki 2020

Kuva 8 TEA viisari perusterveydenhuolto 2020

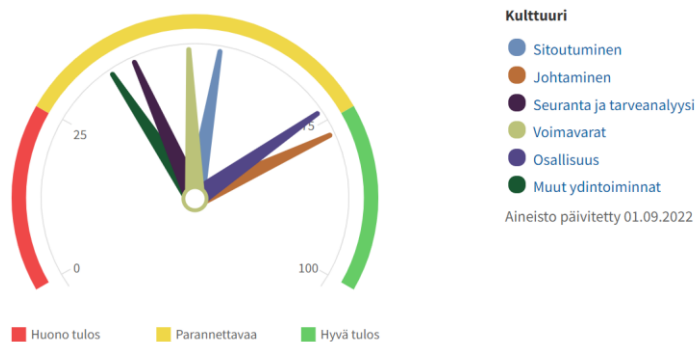
Alla kuvataan **perusterveydenhuollon** eri osa-alueita TEA viisareiden tietojen mukaan yhteenveto esitelty kuvassa kahdeksan (8). Kokonaispistemäärä perusterveydenhuollon sektorilla oli 45 ja kokomaan 65 pistettä.

Seuranta ja tarveanalyysin osalta tulisi kehittää raportointia toimintakertomuksessa ja luottamushenkilöille. **Sitoutumisen** osa-alueella hyvin toteutui terveyskeskuksen osallistuminen kunnan toimintaan eli osallistuminen lautakunnan päätökseen terveys- ja hyvinvointivaikutusten

vaikutusten ennakoarvioinnin käyttöönotosta. Terveysthuollon **voimavarat** sisälsivät terveydenhoitajien ja lääkäreiden henkilöstömitoituksen verrattuna kansalliseen suositukseen, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstön työpanoksen mitoitukseen vaikuttaneet tekijät ja terveyskeskuksen erityistyöntekijät. **Johtamisen ja muiden ydintoimintojen** osa-alueet sijoittuivat parhaimmille pisteille. Kehitettävää **johtamisen** osa-alueessa oli toimeenpanosuunnitelmien osalta kuten itsemurhien ehkäisy tai päihdehaittojen vähentäminen. Hyvin toteutuneita osa-alueita johtamisen alla olivat johtamisvastuu terveyden edistämisestä, vastuutahojen nimeäminen ja sairaanhoitopiirin kanssa sovittu yhteistyöstä.

2.5. TEA-kulttuuri

Kulttuuri : Suonenjoki 2021

Kuva 9 TEA viisari kulttuuri

Alla kuvataan **kulttuurin** eri osa-alueita TEA viisareiden tietojen mukaan yhteenveto esitelty kuvassa yhdeksän (9). Kokonaispisteet kulttuurin sektorilla oli 55 ja koko maan 66 pistettä.

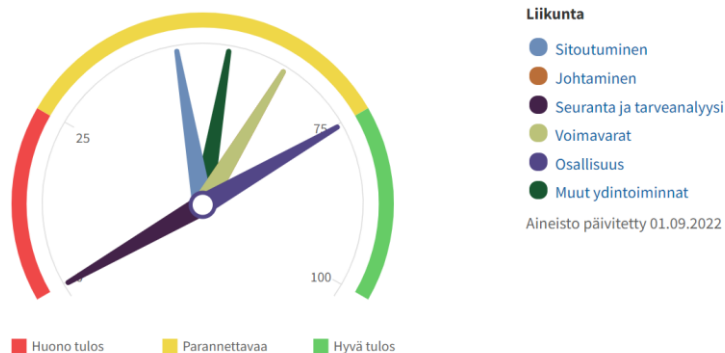
Eniten kehitettävää kulttuurin sektorilla oli TEA viisarin mukaan **muiden ydintoimintojen** osa-alueessa. Päätösten vaikutusten ennakoarviointi tulisi ottaa käyttöön, ryhmille suunnatuissa kulttuuritoiminnoissa tulisi huomioida työttömät, opiskelun tai työelämän ulkopuolella olevat nuoret ja kotona asuvat ikäihmiset, jotka tarvitsevat paljon sosiaali- ja terveyspalveluita. Kulttuurikasvatusta edistäviä toimenpiteitä toteutui hyvin varhaiskasvatuksessa ja kulttuurikasvatussuunnitelman osalta. Kehitettävää oli vain lisätä mahdollisuus harrastaa taidetta ja kulttuuria perusopetuksen yhteydessä järjestettävillä harrastetunneilla.

Kehitettävää **seuranta ja tarveanalyysin** osalta oli lisätä tiivistetty kuvaus kulttuuripalveluista hyvinvointikertomukseen, esitellä luottamushenkilöille ja johtoryhmälle esim. palveluihin osallistuneiden määrää ja tyytyväisyyttä.

Kulttuurin sektorilla **johtaminen ja osallisuus** osa-alueet toteutuivat hyvin. Johtamisen osa-alueessa on sovittu, mikä hallintokunta koordinoi kulttuuripalveluita ja on nimetty henkilö, joka vastaa hyvinvointia ja terveyttä edistävästä kulttuuritoiminnasta. Toiminta- ja taloussuunnitelmaan on määritelty erityisiä tavoitteita ja resursseja lasten ja nuorten, ikääntyneiden sekä osallisuutta edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan huomioimiseksi. Osallisuuden osa-alueella kirjastojen vuokrattavissa olevat tilat kuntalaisille ja yhdistyksille ovat maksuttomia, kirjaston tiloja tarjotaan kansalaistoimintaan sekä kunnassa toimii kunnan säännöllisesti koolle kutsuma kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteiskokous.

2.6. TEA-liikunta

Liikunta : Suonenjoki 2020

Kuva 10 TEA viisari liikunta 2020

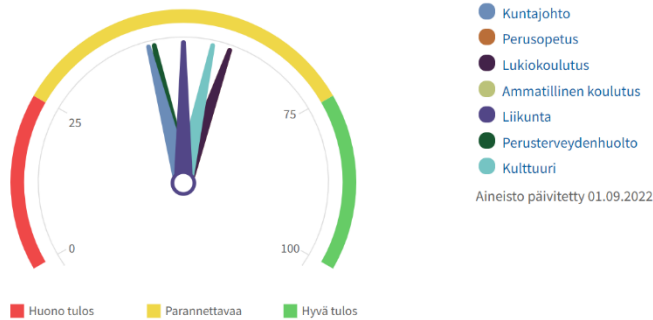
Alla kuvataan **liikunnan** eri osa-alueita TEA viisareiden tietojen mukaan yhteenveto esitelty kuvassa kymmenen (10). Kokonaispisteet liikunnan sektorissa oli 73 ja koko maan 72 pistettä. Parhaimmat pisteet liikunnan sektorilla oli **osallisuuden** osa-alueessa. Suonenjoella toimii kunnan koolle kutsuma seurojen ja yhdistysten yhteiskokous. Erikseen nimettyä asiantuntijaelintä ei ole nimetty, jossa olisi edustajia liikunta- ja urheiluseuroilta, yhdistyksistä sekä kunnan edustajia esim. seuraparlamentti.

Liikunnan sektorissa kehitettävää eniten oli **seuranta ja tarveanalyysin** osa-alueessa. 2020 vastausten perusteella lasten ja nuorten, työikäisten, liikkumis- ja toimintaesteisten sekä ikäihmisten liikunta-aktiivisuutta ei seurata. Seuratoimintaan osallistuvien lasten osuutta ja vuorovaraus pohjaisten liikuntapaikkojen käytitietoja ei seurata. **Muiden ydintoimintojen osalta** liikuntaneuvonta sijoittui parhaimmille pisteille ja liikuntaryhmiä järjestetään monipuolisesti.

2.7. TEA-yhteenvedo

Terveyden edistämiseksi esitellään TEA-viisareista muodostetun yhteenvedon kautta (kuva 12).

Kaikki sektorit : Suonenjoki 2021

Kuva 12 TEA-yhteenvedo Suonenjoki

HYTE-prosessit - terveydenedistämiseksi

Terveydenedistämiseksi kuvaava organisaatioiden kyky integroida hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen organisaation perustoimintaan eri toimialueilla:

TEAvisari.fi

- Kuntajohto 2021 (44/79)**
- ❖ Voimavarat (avustukset ja hyvinvointikoordinaattori)
 - ❖ Ikäryhmittäiset tavoitteet terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi.
 - ❖ Sitoutumisen kestävyystavoitteet toteutuivat hyvin. Eli luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemin suojele sekä eriarvoisuutta vähentävä kaavoitus
 - ✓ Parannettava raportointia valtuustolle väestön terveydentilaa, elinympäristön terveellisyyttä, osallisuudesta, elinoloja, elintapoja ja elämänhallintaa koskevista asioista.
 - ✓ Laaja hyvinvointikertomus toiminta- ja taloussuunnitelman tavoitteisiin sekä tarkastuskertomukseen.
 - ✓ Paikallinen turvallisuussuunnitelma käsitellyt, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus suunnitelma.
 - ✓ Osallisuuden lisääminen

Lukiokoulutus 2020 (58/66)

- ❖ Sitoutuminen ja johtaminen
- ✓ Voimavarat: lääkäri-, Psykologi- ja kuraattorin henkilöstötoimitukset

Kulttuuri 2021 (55/66)

- ❖ Johtaminen
- ❖ Osallisuus
- ✓ Muut ydintoiminnot: eri ryhmien huomiointi
- ✓ Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi
- ✓ Seuranta ja tarveanalyysi: tiivistelmä hyvinvointikertomukseen

Perusterveydenhuolto 2020 (45/65)

- ❖ Muut ydintoiminnot (terveystarkastukset, raskausajan seulontojen tarjonta, koulu yhteisön terveellisuuden ja turvallisuuden kehittäminen ja tarkastus)
- ✓ Seuranta ja tarveanalyysi: raportointi ikäryhmittäin ja sukupuolittain (suun tervila, tupakointi, ylipaino, masennus jne)
- ✓ Ennaltaehkäisevä tai omahoitoa tukeva yksilöneuvonta ja ryhmät: rahapellongelmien vähentäminen
- ✓ Viestintä esim. tapaturmien ehkäisy, terveellinen ruokavalio, lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy,

Liikunta 2022 (73/72)

- ❖ Lasten ja nuorten harrastamista tuetaan Suomen harrastamisen mallilla
- ❖ Osallisuus
- ✓ Liikkumisryhmiä: - Opiskelun tai seuratoiminnan ulkopuolella oleville
- ✓ Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi

Perusopetus 2021 (58/64)

- ❖ Oppilashuoltoryhmän kokoonpano, poissaolojen seuranta ja voimavarat.
- ✓ Huoltajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen
- ✓ Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksen sisällöt

SUONENJOKI

Kuva 11 HYTE-prosessit-terveydenedistämiseksi

Kaikista osa-alueista tehty yhteenvedo esitellään kuvassa yksitoista (11). Otsikoiden yhteydessä näkyy vuosiluku, jolta tilasto on ja suluissa TEA viisareista muodostuneet pisteet ensimmäinen on Suonenjoen kaupungin luku ja toinen koko maan luku.

TEA viisareiden näkökulmasta Suonenjoen tilanne oli paras liikunnan osalta muihin osa-alueisiin ja valtakunnalliseen lukuun nähden. Kaikista huonoimmat pisteet vertailukuntiin nähden Suonenjoella oli kuntajohdon, lukion ja perusterveydenhuollon osalta. Näihin tulee HYTE-prosessien osalta kiinnittää huomiota tulevan toimikauden suunnitelmassa. Alla tiivistys hyivistä ja kehitettävistä asioista osa-alueittain.

Hyvää	Kehitettävää
<p>Kuntajohto</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kestävyystavoitteet esim. Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemin suojelu sekä eriarvoisuutta vähentävä kaavoitus. - Johtamisvastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. - Nimetty hyvinvointikoordinaattori. - Avustukset yhteisöille 140 €/asukas. 	<p>Kuntajohto</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turvallisuussuunnitelman käsittely kaupunginhallituksessa tai valtuustossa. - Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tekeminen. - Hyvinvointikertomuksen tavoitteet näkyviin toiminta- ja taloussuunnitelmaan sekä tarkastuskertomukseen. Suunnitelmaan kestävän kehityksen näkökulma. - Päätösten ennakkoarvioinnin käyttöönotto. - Järjestöyhteistyön koordinaattorin nimeäminen. - Johtoryhmän seurattava kuntalaisten elintapoja, elämänhallintaa, väestöryhmien välisiä terveyseroja ja asukkaiden koettua osallisuutta. - Kuntalaisfoorumien järjestäminen, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä keinot esille verkkosivuilla, osallisuuden edistämisestä vastaava ryhmä. - Kuntalaisen mahdollisuus vaikuttaa palveluiden suunnitteluun esim. asiakasraadit.

Hyvää	Kehitettävää
<p>Perusopetus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voimavarojen osalta hyvä tilanne. (Opettajamitoitus, koulunkäynninohjaajien henkilöstömitoitus ja terveydenhuollon ammattilaisten käytettävissä oleva resurssi / 100 oppilasta). - Oppilashuollon toiminta on kuvattu hyvin koulun verkkosivuilla. - Kodin ja koulun yhteistyö toimii vanhempien ja opettajien tapaamisten, vanhempainiltojen ja viestintään liittyvien tapojen osalta. 	<p>Perusopetus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kouluruokailun järjestämisessä tehtävän yhteistyön kuvaus opetussuunnitelmaan. - TEA viisaritulosten käsittely henkilöstöpalaverissa. - Terveyskeskuksen tekemän fyysistä opiskeluympäristöä koskevan tarkastuksen sisältöjen ja tehtyjen toimenpiteiden kirjaaminen. - Oppilashuoltoryhmä kokoontuisi säännöllisesti. - Huoltajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen vuosisuunnitelman laatimiseen ja oppilaiden hyvinvointia koskevien tietojen yhteenvetotietojen käsittelyyn osallistuminen. - Oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen vuosisuunnitelman osalta. - Oppilaiden osallistumista hyvinvointia koskevien yhteenvetotietojen käsittelyyn sekä kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyyn ja niihin puuttumisen toimintatapojen suunnitteluun.

Hyvää	Kehitettävää
<p>Lukio</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poissaolojen määrää seurataan. - Viimeisin opiskeluympäristön terveellisyteen ja turvallisuuden sekä opiskeluhyvinvoinnin tarkastus on tehty kolmen vuoden sisällä. - Opiskelijahuoltoryhmän kokoonpano on hyvä. - Henkilöstökokouksessa on käsitelty kouluterveyskyselyn tuloksia ja opiskeluympäristön tarkastuksen tuloksia. 	<p>Lukio</p> <ul style="list-style-type: none"> - Terveystieteiden ammattilaisten (kuraattori, psykologi, lääkäri ja terveydenhoitaja) mitoitukset 100 opiskelijaa kohden. - Edistää opiskelumatkojen fyysisesti aktiivista kulkemista. - Liikkumisen tueksi yksilöllinen ohjaus. - Liikkumisen edistämiseksi yhteistyötä opiskeluterveydenhuollon kanssa. - TEA viisareiden tulosten käsittely henkilöstökokouksessa.

Hyvää	Kehitettävää
Perusterveydenhuolto <ul style="list-style-type: none"> - Terveyskeskuksen osallistuminen lautakunnan päätökseen terveys- ja hyvinvointivaikutusten ennakkoarvioinnin käyttöönotosta. - Ehkäisevän päihdetyön ohjelma käsitelty johtoryhmässä. - Erityistyöntekijä löytyy ravitsemuksen osa-alueelta. - Johtamisvastuu terveyden edistämisestä. - Vastuutahot on nimetty ja sairaanhoitopiirin kanssa sovittu yhteistyöstä. 	Perusterveydenhuolto <ul style="list-style-type: none"> - Raportoinnin kehittäminen toimintakertomuksen, luottamushenkilöille ikäryhmittäisen tiedon ja sukupuolittaisen tiedon osalta (suun terveydentila, tupakointi, ylipaino, päihdehaittojen kehitys ja masennuksen yleisyys). - PROM/PREM mittareiden käyttöönotto. - Tiedottamisen kehittäminen asiasisältöjen osalta koskien ikääntyneiden, työttömien ja omaishoitajien palveluita. - Ohjelmat kuten väkivallaton lapsuus toimenpidesuunnitelma käsiteltäisiin luottamushenkilöhallinnossa. - TEAviisaisista vastaukset puuttuivat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstön työpanoksen mitoitukseen vaikuttaneista tekijöistä. - Suunnitelmallisen viestinnän kehittäminen. - Ennaltaehkäisevän tai omahoitoa tukevan yksilöneuvonnan tai ryhmätoiminnan kehittäminen.

Hyvää	Kehitettävää
Kulttuuri <ul style="list-style-type: none"> - Kulttuurikasvatusta edistäviä toimenpiteitä toteutui hyvin varhaiskasvatuksessa ja kulttuurikasvatussuunnitelman osalta. - Johtamisen osa-alueessa on sovittu, mikä hallintokunta koordinoi kulttuuripalveluita ja nimetty henkilö, joka vastaa hyvinvointia ja terveyttä edistävästä kulttuuritoiminnasta. - Toiminta- ja taloussuunnitelmaan on määritelty erityisiä tavoitteita ja resursseja lasten ja nuorten, ikääntyneiden sekä osallisuutta edistävien taide- ja kulttuuritoiminnan huomioimiseksi. - Kirjastojen vuokrattavissa olevat tilat kuntalaisille ja yhdistyksille ovat maksuttomia, kirjaston tiloja tarjotaan kansalaistoimintaan sekä kunnassa toimii kunnan säännöllisesti koolle kutsuma kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteiskokous. 	Kulttuuri <ul style="list-style-type: none"> - Päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin käyttöönotto. - Ryhmille suunnatuissa kulttuuritoiminnoissa tulisi huomioida työttömät, opiskelun tai työelämän ulkopuolella olevat nuoret ja kotona asuvat ikäihmiset, jotka tarvitsevat paljon sosiaali- ja terveyspalveluita. - Lisätä mahdollisuuksia harrastaa taidetta ja kulttuuria perusopetuksen yhteydessä järjestettävillä harrastetunneilla. - Hyvinvointikertomukseen tiivistetty kuvaus kulttuuripalveluista. - Luottamushenkilöille ja johtoryhmälle tietoa esim. palveluun osallistuneiden määrästä ja tyytyväisyydestä.

Hyvää	Kehitettävää
Liikunta <ul style="list-style-type: none"> - Parempi kokonaispistemäärä kuin valtakunnallinen tulos. - Paikkakunnalla toimii kunnan koolle kutsuma seurojen ja yhdistysten yhteiskokous. - Liikuntaneuvonta. - Monipuoliset liikuntaryhmät. 	Liikunta <ul style="list-style-type: none"> - Lasten ja nuorten, työikäisten, liikkumis- ja toimintaesteisten sekä ikäihmisten liikunta-aktiivisuuden seuraaminen. - Seuratoimintaan osallistuvien lasten osuus ja vuorovarauspohjaisten liikuntapaikkojen käytitiedot. - Luottamushenkilöhallinnossa ja johtoryhmässä liikuntaa koskevien ohjelmien käsittely ja liikunnan edistämisen näkyminen strategioissa esim. liikuntasuunnitelma. - Nimetty liikunnan asiantuntijaelin.

2.8. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuosilta 2017–2020

Suonenjoen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet vuosille 2017–2020 ovat olleet **lasten ja lapsiperheiden** osalta vanhemmuuden tukeminen sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ajantasaisuus ja huomioiminen osana kaupungin strategiaa. **Nuorten ja nuorten aikuisten** osalta painopistealueina ovat olleet kouluikäisten liikunnan lisääminen, nuorten elämän hallinnan lisääminen sekä syrjäytymisen ehkäisy ja terveellisiin elämäntapoihin ohjaaminen.

Työikäisten painopistealueet olivat harrastusmahdollisuuksien esille tuominen, viihtyisä asuinympäristö ja kaupunkikuva sekä työllisyydenhoito. **Ikäihmisten** osalta tavoitteena oli toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen sekä kotoa kylille liikkumisen mahdollistaminen. Tavoitteiden toteutumisen seuraaminen on toteutunut yhdessä sovituin mittarein. Kehitettäväksi nostettiin hyvinvointityön järjestelmällinen koordinointi, jotta toimialoilla tehtyjä toimenpiteitä ja vaikuttavuutta saadaan näkyväksi.

Arviointia on tehty toimialoittain niiden painopistealueiden osalta, jotka laajaan hyvinvointisuunnitelmaan 2017–2020 oli kirjattu (liite 2) Arvioiminen toteutettiin toimialajohtajien kautta. **Lasten ja lapsiperheiden** osalta ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrässä ei ole tapahtunut oleellista muutosta, perhekeskusmallista on tiedotettu huoltajia. Vanhemmuutta on tuettu järjestämällä vanhempainrehveja ja tapaamisia kohtaamossa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 on arvioitu LAPE-ryhmässä.

Nuoria ja nuoria aikuisia koskevissa painopistealueissa kouluikäisten lasten harrastamista on pystytty tukemaan koulujen kerhotoiminnan ja Suomen harrastamisen mallin toteutuksella, näiden toimintojen myötä maksuton kerhotarjonta on kasvanut. Tavoitteena oli kouluikäisten lasten liikunnan lisääminen ja arviointimittareina liikkumattomien lasten ja nuorten määrän väheneminen sekä omaehtoiseen liikkumiseen kannustaminen. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuutta 4. ja 5. luokan oppilaista ei tilastojen mukaan ole saatu lisättyä, mutta 8. ja 9. luokan oppilaista vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus oli kasvanut.

Tavoitteen nuorten elämänhallinnan lisääminen sekä syrjäytymisen ehkäisy toimenpiteenä JOPO-luokka, etsivänuorisotyö ja nuorten ohjaavapaja. Arvioinnin tukena käytetään etsivän nuorisotyön tilastoja, nuorisotakuun toteutumista sekä nuorisovaltuustotoimintaa. JOPO-toiminta ryhmämuotoisena päättyi lukuvuoden 2021–22 jälkeen. Toimintaa on jatkettu kohdennettuna

ohjauksena yleisopetuksen ohessa. TUVAKoulutus käynnistyi 1.8.2022 ja opiskelijoita on ollut syyslukukaudella 18.

Suunnitelma kauden aikana etsivä nuorisotyö siirtyi kaupungin omaksi palveluksi. Yhteydessä olleiden nuorten määrä on kasvanut joka vuosi ja tavoitettujen nuorten määrä ollut noin 70–90 % yhteydenottomäärästä.

Tavoitteena ohjaaminen terveellisiin elämäntapoihin. Terveellisiin elämäntapoihin ohjaaminen on toteutunut ilmaisten harrastamisen mahdollisuuksien lisäämisellä **koulunkerhotoiminnan ja harrastamisen mallin** kautta.

Työikäisiä koskevissa painopistealueissa tavoitteena on ollut harrastusmahdollisuuksien esille tuominen ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet. Kansalaisopistolla laaja tarjonta harrastamisen mahdollisuuksia kädentaitojen ja liikunnan osalta. Tarjontaa myös pienemmissä kylissä ja erityisryhmille.

Työikäisille on Suonenjoella toteutettu aluehallintoviraston (2019–2020) tuella **liikuntaneuvonnan** toimintamalli. Kaksi vuotisen hankkeen aikana liikuntaneuvonnan on ollut käynyt läpi 100 suonenjokelaista. Liikuntaneuvonta jatkuu edelleen. Suunnitelmakauden aikana rakennettiin Lintharjun hienoihin maisemiin maastopyöräilyreitistö, josta on tullut kuntalaisilta paljon kiitosta.

Työllisyysdenhoito tavoite piti sisällään menetelmänä aktiivisen hanketoiminnan ja kaupungin oman työllisyyspalveluohjaajan. Tavoitetta tarkastellaan pitkäaikaistyöttömien määrän muutoksella ja työttömyysasteenmuutosta seuraamalla. Työllisyyskoordinaattori on seurannut työttömyyden ja työllisyyden kehitystä. Koronan aikana työttömien määrä aluksi nousi, mutta kokonaisuutena työllisyystilanne on pysynyt Suonenjoella hyvänä.

Ikäihmisiä koskevissa painopistealueissa tavoitteina olivat toimintakyvyn ja psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen. Liikuntapalvelut ovat järjestäneet monipuolisesti soveltuvan liikunnan ryhmiä. Voimaa vanhuuteen toiminnalla on kehitetty edelleen monitoimijaisesti ikäihmisten hyvinvointia ja kansalaisopistolla on monipuolinen kurssitarjonta eri ikäisten liikuntaryhmissä. Hankkeen aikana koulutettiin vertaisohjaajia, jotka toteuttivat liikuntaryhmiä kaupungin eri osissa ja valmisteltu kolme penkkilenkkiä taajama-alueelle. Arviointia tehdään terveyspalveluiden käyttöastetta seuraamalla ja harrastustoimintaan osallistuneiden lukumäärällä, toimialoilta ei tullut tähän arviointi tuloksia. Mahdollistetaan esteetöntä liikkumista toimivien paikallisliikenteen ja kutsutaksijärjestelmien avulla. Kotona asuvien ikäihmisten (65-vuotiaista ylöspäin) määrä on noussut 2017–2020 välillä 85 vuotta täyttäneiden osalta kolmella prosenttiyksiköllä muuten muutosta ei juurikaan ole tapahtunut.

Viihtyisän asuin ympäristön ja kaupunkikuvan tavoite piti sisällään liikkumiseen kannustamisen, julkiset kulkuyhteydet, lähipalvelut ja siistin kaupunki kuvan. Tavoitetta seurataan asukasluvun muutoksella ja uusien työpaikkojen synty misellä. Asukasluku on tippunut vuodesta 2017 vuoteen 2020 mennessä 328 henkilöllä, mutta viime vuosina paluumuutto on ollut korkeampaa kuin lähtömuutto. Työpaikkojen määrä on vähentynyt vuosien välillä vain kolmella prosentilla.

3. Suonenjokelaisten hyvinvoinnin tila ja palvelut

Suonenjoen kaupungin hyvinvointikertomuksessa tarkastellaan, miltä kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin tila ja palvelut näyttävät tilastojen ja muun tiedon valossa **vuosina 2017–2020**. Tarkastelussa on käytetty saman vuosiluvun tilastoja kuin Pohjois-Savon hyvinvointikertomuksessa. Suonenjoen Kaupungin tilannetta on verrattu koko maahan, Pohjois-Savoon sekä vertailukuntiin, joita ovat Rautalampi, Pielavesi, Tervo, Keitele ja Vesanto.

Toimintaympäristö (elinvoima, väestö, aluetalous, työttömyys, koulutus, katuturvallisuus)

Suonenjoella väkiluku 2020 oli 6 931 ja väkiluvun muutos edellisestä vuodesta -1,9 %. Väestöstä alle 15-vuotiaiden osuus oli 13 % ja 15–64-vuotiaiden osuus 54,4 %. Lähtömuuttajien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna ja tulomuuttajien määrä kasvanut

Suonenjoella tutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäneiden lukuvuonna 2019/2020 oli 2,4 %. Vertailukunnista huonoin tulos oli Vesannolla 4,7 %. Edellisenä lukuvuonna Suonenjoen luku oli 3,5 % (Tilastokeskus 2019)

Verotulot euroina / asukas oli vuonna 2020 3508€, nousua edelliseen vuoteen 0,75 %. (Sotkanet 2020)

Nuorisotyöttömiä 14,6%, kolmanneksi vähiten. Pohjois-Savossa 17,2 % (Sotkanet 2020)

Lopettaneita yrityksiä 2019 oli 17 ja aloittaneita 49. Kokonaisyrittyskanta Suonenjoella oli 538 vuonna 2019.

Koulutustasomittain Suonenjoella on parhain verrattuna SavoGrow-alueen muihin kuntiin 302.6 ja mittain on ollut vuodesta 2008 lähtien nouseva. Pohjois-Savossa luku on 361.9.

Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä oli 22,7 %, joka on ollut laskussa vuodesta 2016 lähtien, mutta nousussa 2020 jälkeen. Pohjois-Savossa luku oli 26,9 % (TEM. 2020).

Toimeentulotukea saaneiden 18-24-vuotiaiden prosentuaalinen määrä vastaavanikäisestä väestöstä oli 26,5 % vuonna 2020. (Sotkanet 2020).

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa On ollut vuonna 2021 50 % Suonenjoella. Luku on laskenut 6 prosenttiyksikkö 2017 vuodesta. (Sotkanet 2021)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 18-24 vuotiaita on toiseksi eniten 4 %. Edelliseen vuoteen verrattuna laskussa. Pohjois-Savossa 3,4 % (Sotkanet 2019)

13 %

Suonenjoella avioeroja 25-64-vuotiailla 13 %. Pohjois-Savossa 18,4 % ja koko maassa 17,8 %. (Sotkanet 2018).

Työttömiä työvoimasta oli 10,6 %, nousua edellisestä vuodesta. Pohjois-Savossa työttömiä työvoimasta oli 13 % (Sotkanet 2020).

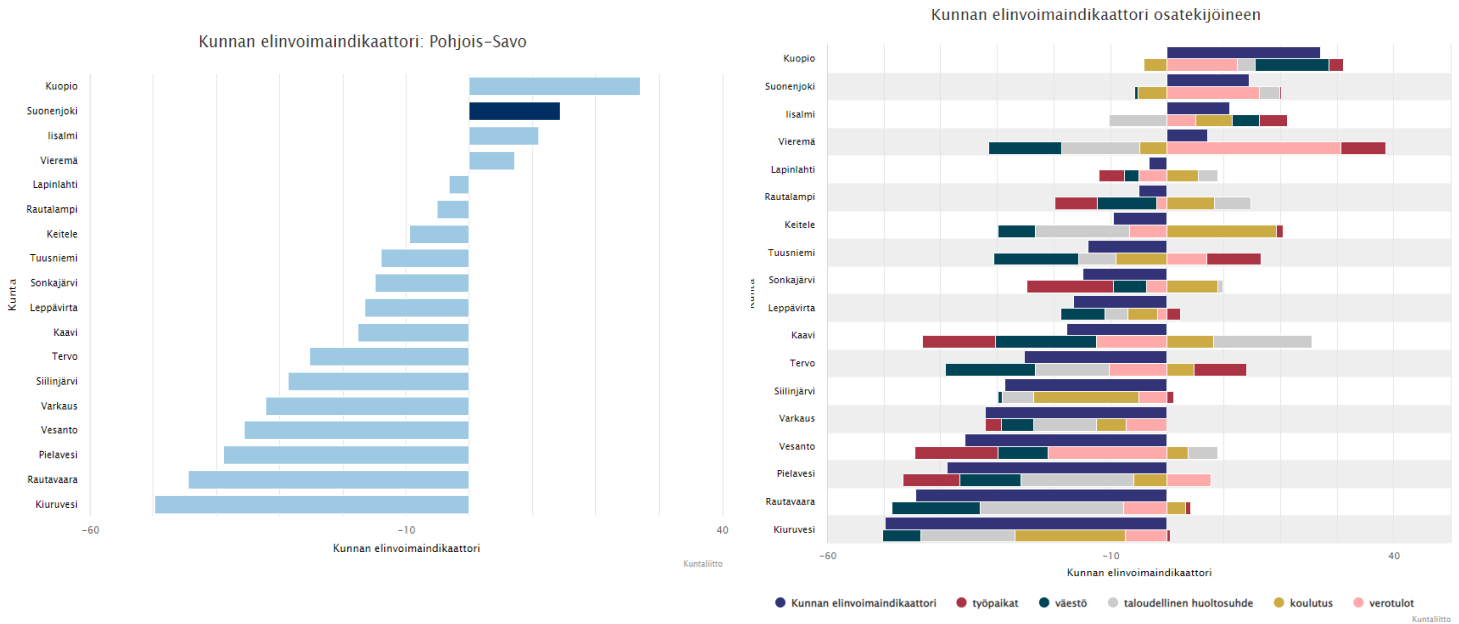
Kuva 13 toimintaympäristö Suonenjoki

3.1. Toimintaympäristö

Suonenjoella ihmiset voivat pääsääntöisin hyvin ja kunta on elinvoimainen. Toimintaympäristön tiivistetty kuvaus esitely kuvassa kolmetoista (13). Lähtömuuttajien määrä oli vuonna 2019 pienempi kuin tulomuuttajien vaikkakin väkiluku on kuitenkin vähentynyt ja väestörakenne hieman ikääntynyt. **Suonenjoella on parempi työllisyystilanne kuin Pohjois-Savon alueella.** Työttömiä työvoimasta on 10,6 %. Osallistumismahdollisuuksia lisäävillä toimenpiteillä, jotka tuovat kuntalaisille vaikuttamisen mahdollisuuksia voitaisiin välillisesti vaikuttaa mahdollisesti äänestysaktiivisuuteen.

Elinvoima

Kunnan elinvoimaindikaattorin mukaan vertailukuntiin nähden Suonenjoki sijoittuu heti Kuopion jälkeen toiseksi elinvoimaisimmaksi (kuva 14). Isoin elinvoimatekijä Suonenjoella on verotulot ja taloudellisen huoltosuhteen pienuus. Kun taas heikoin osa-alue on koulutuksen mahdollisuudet ja väestörakenteen kehitys (kuva 14).

Kuva 14 Pohjois-Savon kuntien elinvoimaindikaattori ja kunnan elinvoimaindikaattori osatekijöineen

Monipuolinen elinkeinorakenne takaa Suonenjoella hyvät mahdollisuudet työllistymiseen ja yrittäjyyden aloittamiseen. Keskeinen tavoite on turvata osaava ja ammattitaitoinen työvoima alueella. Tämän edistämiseksi yhteistyötä on tehty paikallisten yritysten ja lähiseudun toisen asteen oppilaitosten kanssa. Elinvoiman osalta tavoitteena on olemassa olevien ja uusien yritysten toimintaedellytyksien turvaaminen. Suonenjoki toimii aktiivisena kumppanina yritysten kanssa ja pitää toimintaympäristönsä kunnossa. Elinkeinoasiamies kuuluu kaupungin johtoryhmään, jolloin elinkeinoihin liittyvät asiat voidaan käydä tuoreeltaan läpi viikoittain. Lisäksi yksittäisissä asioissa yhteydenotot toimivat hyvin työntekijöiden kanssa.

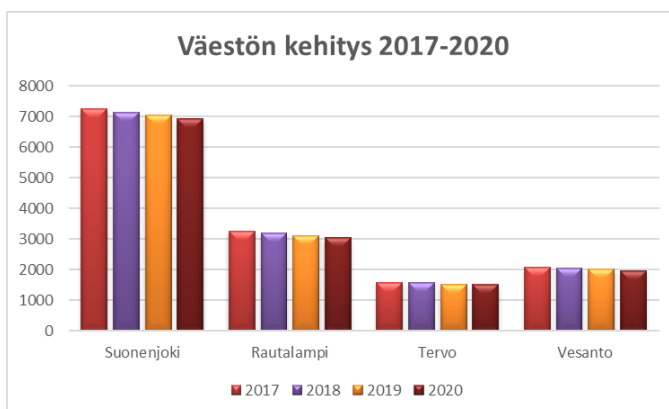
Kuntien talouteen on osaltaan vaikuttaneet tulevat sosiaali- ja terveystalouden uudistukset sekä koronavuodet. Suonenjoen kaupungin nettokäyttökustannukset (toimintakate) on noin +1.300 euroa / asukas korkeammalla tasolla kuin kunta-alan keskiarvo. **Tulevaisuuden haaste** on yhteen sovittaa toisaalta kasvavaa ikääntyvän väestön palvelutarvetta ja samalla halliten sopeuttaa palveluja vähenevään lasten ja nuorten määrään. (Tilinpäätös 2021.)

Aloittaneita **yrittäjiä** oli 49 vuonna 2019, joka oli 9,1 % yrityskannasta. Muutos edelliseen vuoteen oli lisäystä 29 kappaletta. Lopettaneita yrityksiä oli vuonna 2019 yhteensä 17, joka oli 3,2 % yrityskannasta. Lopettaneita oli 7 vähemmän kuin edellisenä vuonna. (ForeSavo2022.)

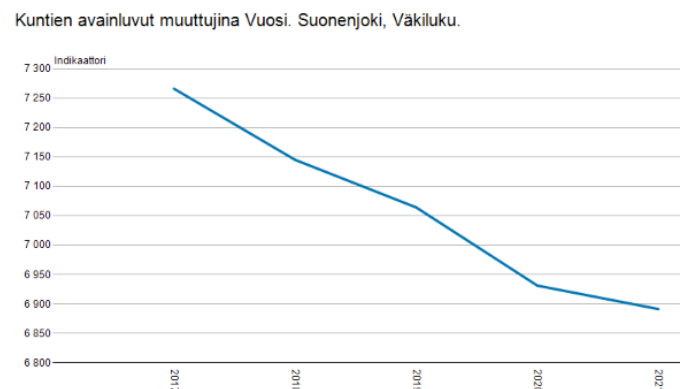
Kaupungissa oli **työpaikkoja** 2465 vuonna 2018. Alkutuotannon osuus työpaikoista oli 8 %, jalostuksen 29,2 % ja palveluiden osuus 60,9 %. Tärkeimmät toimialat olivat sosiaali- ja terveystyöt, teollisuus (elintarvikkeiden valmistus sekä sahatavaran ja puutuotteiden valmistus), tukku- ja vähittäiskauppa sekä maa- ja metsätalous. (P-S liiton tilastot 2018.)

Väestö

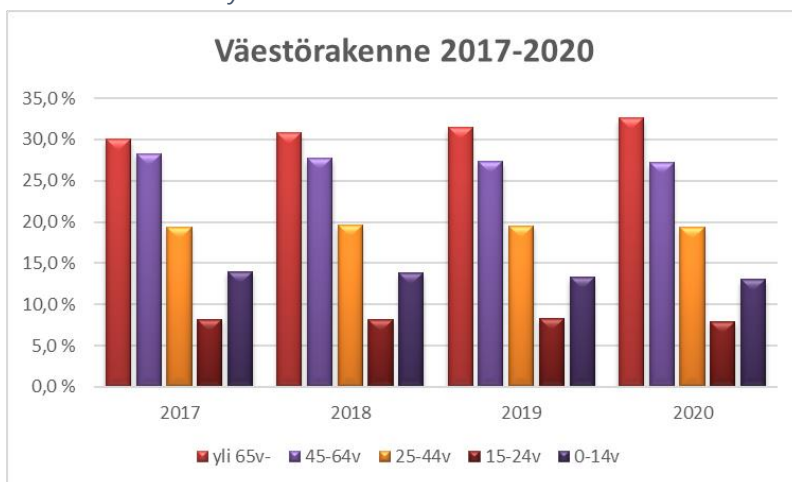
Suonenjoen **väestökehitystä** on kuvattu tilinpäätöksessä 2020. Vertailua väestökehityksessä on tehty Sisä-Savon kuntien asukasmäärien mukaan (kuva 15). Suonenjoella lähtömuuttajien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna ja tulomuuttajien määrä kasvanut vaikkakin kokonaisväkiluku (kuva 16) on laskenut. Suonenjoen **asukasluku** vuonna 2020 oli 6 931. Väestörakenteessa on tapahtunut vuosien aikana muutoksia, jotka kuvataan tarkemmin kuvassa seitsemäntoista (17).

Kuva 17 väestökehitys 2017–2020 lähikunnat

Kuva 16 väkiluku Suonenjoki (tilastokeskus)

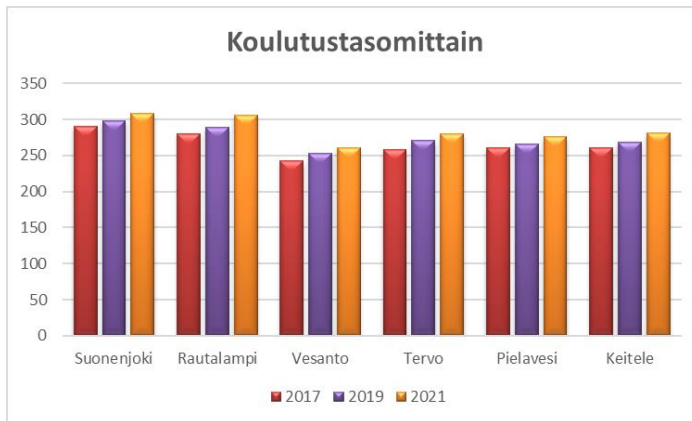
Kuva 15 Suonenjoen väestörakenne 2017–2020

Koulutus

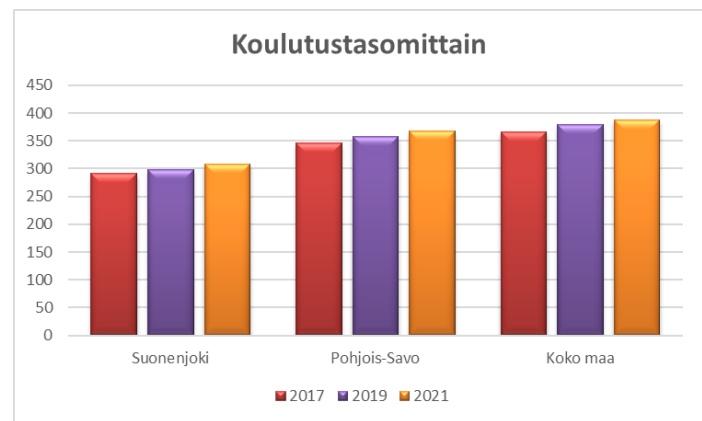
Paras tulos vertailukuntiin nähden Suonenjoella oli koulutustasomittaimessa (kuvat 18 ja 19).

Väestön koulutustasoa osoittava mittain kuvaa väestöryhmän koulutustasoa koulutuspiteudelta.

Koulutustaso on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. (Sotkanet.)

Kuva 19 koulutustasomittain vertailukuntiin nähden

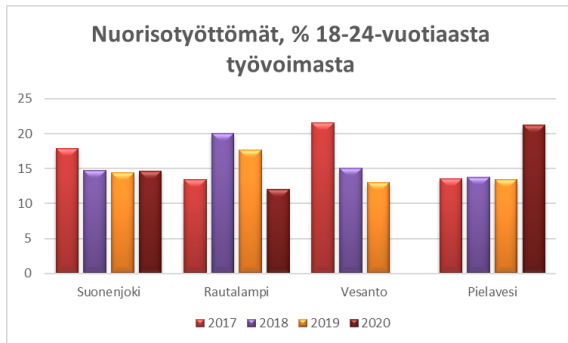
Kuva 18 Koulutustasomittain vertailu Pohjois-Savo ja koko maa

Tutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäneiden lukumäärä lukuvuonna 2019/2020 **väheni** edelliseen lukuvuoteen nähden. Lukuvuonna 2018/2019 tutkintoon johtavan koulutuksen kokonaan keskeyttäneiden osuus oli 3,5 % ja lukuvuonna 2019/2020 2,4 %. (Tilastokeskus.) Suonenjoella toisen asteen oppilaitoksia on lukio.

Syksyllä 2019 **Duuni-edellä hankkeen** tutkintotavoitteiset koulutukset alkoivat Suonenjoella puhtaus- sekä ravintola- ja cateringalalla. Koulutuksia tuli myöhemmin lähihoitaja-, kokki- ja toimitilahuoltajakoulutuksiin. Metallialan koulutuksen saaminen alueelle käynnistettiin. Koulutukset ovat olleet työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja teoria opinnot on toteutettu Suonenjoella.

Työttömyys

Nuorisotyöttömyyden osalta Suonenjoella tilanne on vertailukuntiin nähden **pysynyt aika tasaisena** (kuva 20) ja verrattuna Pohjois-Savon alueeseen ja koko maan tilanteeseen Suonenjoella tilanne on hyvä (kuva 21).

Kuva 20 nuorisotyöttömät vertailukunnat

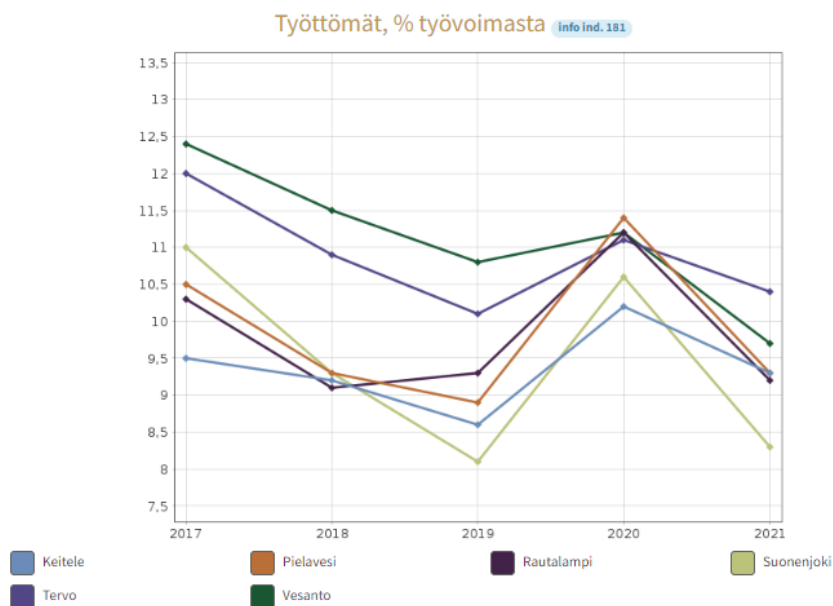

Kuva 21 nuorisotyöttömät Pohjois-Savo ja koko maa

Nuorisotyöttömyyden indikaattori ilmaisee 15–24-vuotiaiden työttömien osuuden prosentteina 18–24-vuotiaasta työvoimasta. Työ on monelle pääasiallinen toimeentulon lähde, mutta tärkeä myös sosiaalisten kontaktien ja itsensä toteuttamisen kannalta. Useat hyvinvoinnin vajeet ovat työttömillä yleisempiä kuin työllisillä. Hyvinvoinnin vajeet myös kasautuvat useammin. Nuorten kohdalla olennainen on kokemus osallisuudesta yhteiskuntaan ja siihen liittyvät tulevaisuudennäkymät.

Työttömien prosentuaalinen osuus työvoimasta on Suonenjoella **tarkastelukunnista pienin**.

Määrä on noussut suunnitelmakauden loppupuolella, mutta lähdössä laskuun (kuva 22) mukaisesti.

Kuva 22 työttömien prosentuaalinen osuus työvoimasta

Suonenjoen **yleinen pienituloisuusaste** oli noussut hieman verrattuna edelliseen vuoteen. Tilasto kuvaa, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 18–24-vuotiaiden %-osuus vastaavanikäisestä väestöstä oli laskenut 4,9 %:sta (2018) 4 %:n (2020), mutta toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden %-osuus noussut 0.3 % yksikköä.

Suunnitelmakaudella pitkäaikaistyöttömiä ja rakennetyöttömiä ohjattiin **ASKEL- hankkeen** työhönvalmennukseen. ASKEL-hankkeen vahvuus on ollut vahva yksilöohjaus. Työhönvalmennuksen viikoittaisten tehtävien avulla asiakkaan palvelutarvetta on pystytty tarkentamaan. Vuoden 2019 aikana on useita työmarkkinatukilista-asiakkaista lähtenyt näihin pitkäkestoisiiin prosesseihin, joissa on tarvittu vahvaa työllisyyspalvelun tukea. Uutena työllisyyspalvelun tukena on hyödynnetty Suonenjoki-lisää.

Liikenne ja omatoiminen liikunta

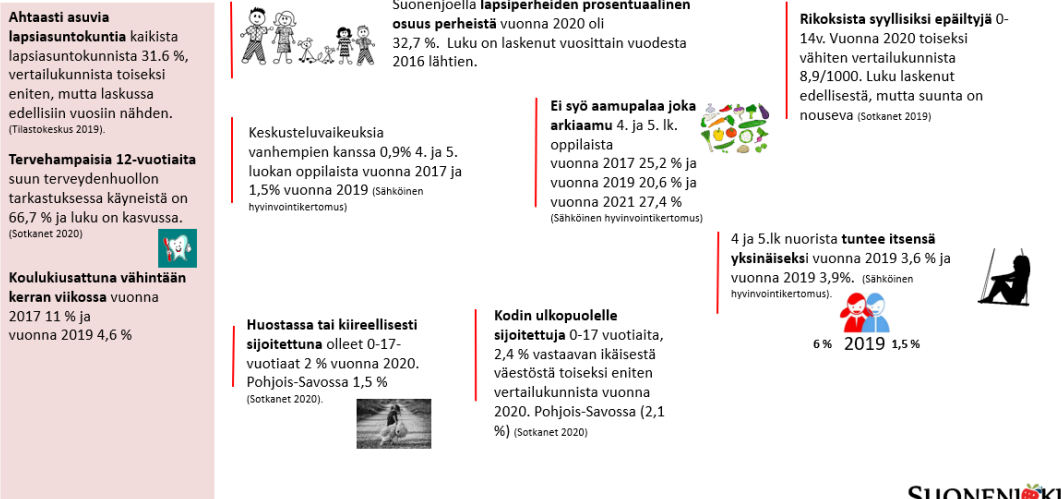
Liikenneturvaryhmä eli LIITU-ryhmä on poikkihallinnollinen ryhmä, jota vetää konsultti. Ryhmässä on jäseniä sosiaali-, koulutus-, teknisiltä- ja vapaa-aika palveluilta sekä luottamushenkilöiden edustaja, ELY:n edustaja, liikenneturvan edustajat ja paikallisen poliisin sekä pelastustoimen edustajat. Ryhmässä käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä ja havaintoja liikenneturvallisuudesta ja esteettömyydestä. Kunnan liikenneturvallisuuksuunnitelma päivitetään vuosittain. Kaupungin investointiohjelmassa on vuosittain määräraha liikenneturvallisuuuden ja esteettömyyden edistämiseen. Liikenneturvan edustajat tuovat kuntaan tietoa valistuskampanjoista ja -materiaaleista. (Tekninen toimi 2022.)

Suonenjokelaisten **omatoimista liikuntaa on edistetty** esim. parantamalla kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita (**KäPy-hanke**), jossa pyritään tekemään keskustan liikenneväylistä houkuttelevampia ja turvallisempia kävelijöille ja pyöräilijöille. Tällä pyritään vaikuttamaan siihen, että lyhyet asiointimatkat hoidettaisiin ekologisin kulkutavoin. Omatoimisen liikunnan edistämisen lisäksi tällä pienellä panoksella voidaan vaikuttaa myös hiilijalanjälkeen.

3.2. Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Yhteenvetokuva lasten, nuorten ja lapsiperheiden tilanteesta on esitelty kuvassa kaksikymmentäneljä (24) ja nuorten sekä nuorten aikuisten osalta kuvassa kaksikymmenkolme (23).

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Kuva 24 yhteenvedo lapset, nuoret ja lapsiperheet

Nuoret (yläkoulu) ja nuoret aikuiset (2.asteen nuoret)

Kuva 23 yhteenvedo Nuoret ja nuoret aikuiset
Lapsiperheet

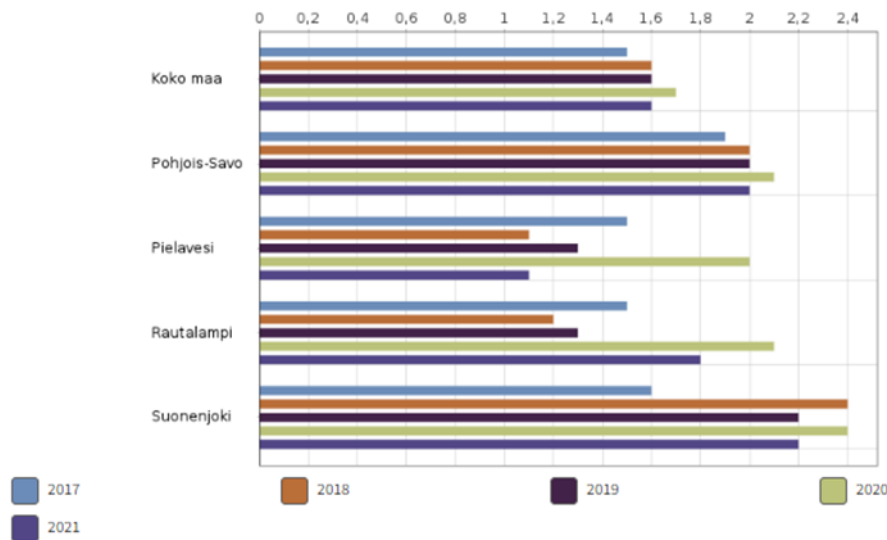
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden määrä kaikkiin lapsiperheisiin nähden oli laskenut ja tulos oli koko maan lukuun verrattuna alhaisempi. Ahtaasti asuvien

lapsiasuntokuntien lukumäärä vertailukuntiin, Pohjois-Savoon ja koko maahan nähden oli Suonenjoella korkein.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden lukumäärä (kuva 25) vastaavan ikäisestä väestöstä on korkein vertailukuntiin, Pohjois-Savon ja koko maan tilastoihin nähden. Suonenjoella on kaksi lastenkotiyksikköä Vanhamäki ja Willa Kaarina.

Suonenjoella **varhaiskasvatukseen osallistuneet** 3–5-vuotiaat prosentuaalisesti verrattuna vastaavanikäiseen väestöön kaudella on ollut **58–68 %** välillä. Vertailukuntiin nähden tilanne on melko samankaltainen Pielavedellä ja muihin vertailukuntiin nähden luvut ovat alhaisimmat.

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

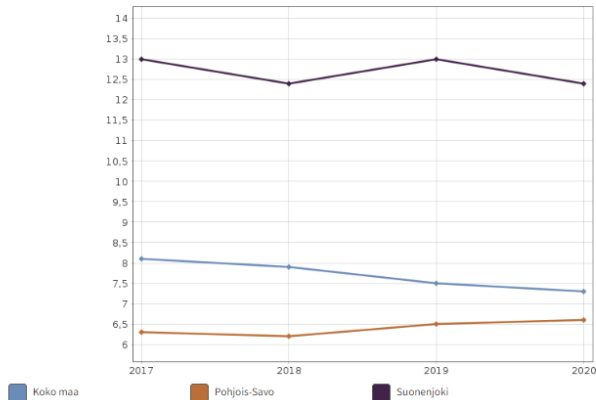
Kuva 25 kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat

Koulunkäynti ja opiskelu Suonenjoella

Suonenjoella on neljä alakoulua, yksi yläkoulu ja toisen asteen oppilaitoksista lukio. Lisäksi toiseen asteen opiskelumahdollisuuksia on kehitetty yhteistyössä ammatillisten oppilaitosten kanssa vastaamaan paikkakunnan työvoimatarpeeseen ja tuomaan opiskelumahdollisuuksia lähemmäs kuntalaisia.

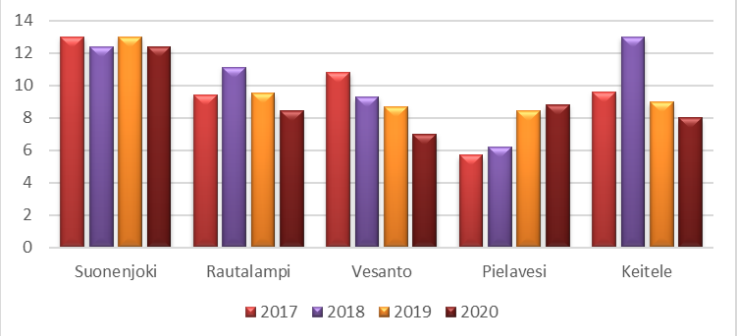
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaiden määrä on pysynyt toimikaudella 12–13 prosenttien välillä (kuva 27) ja vertailukuntiin nähden prosenttiosuus on toimintakaudella ollut lähes aina korkein (kuva 26). Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta (Sotkanet).

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kuva 27 koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kuva 26 koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24 v Suonenjoki ja vertailukunnat

Yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen on vaikeampaa niille nuorille, jotka eivät peruskoulun jälkeen suorita toisen asteen koulutusta. **Hyvinvointiongelmien tiedetään usein kasautuvan.** Tutkinnon suorittaminen lisää nuoren mahdollisuuksia saada työtä. Nuorten tilannetta tulisi edistää luomalla sektorirajat ylittäviä ratkaisuja ja toimintamalleja kouluttautumisen ja työelämään kiinnittymisen parantamiseksi. (Sotkanet.)

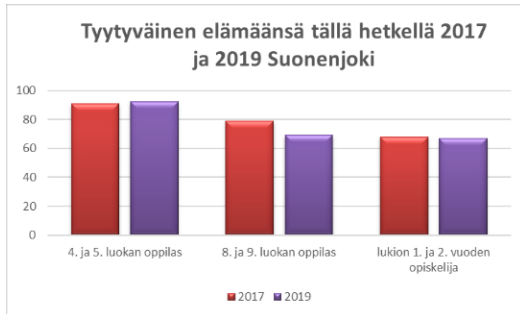
Suonenjoella 8. ja 9. luokkalaisten kokemus siitä, että **fysiset työolot** häiritsevät opiskelua prosentuaalinen osuus on noussut edelliseen vuoteen nähden ja vertailualueisiin nähden tilanne oli huonoin (kuva 28). Tilastoa ei ollut saatavilla 4. ja 5. luokkalaisten eikä lukiolaisten osalta.

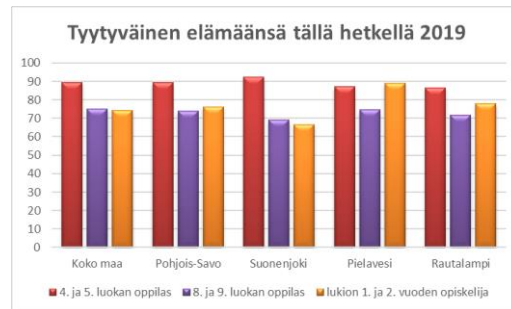
Kuva 28 oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Terveys ja turvallisuus

Suonenjoella 4. ja 5. luokan oppilailla tyytyväisyys omaan elämään on kasvanut, yläkoululaisten osalta vähentynyt ja lukiolaisilla pysynyt lähes samana (kuva 30). Vertailualueisiin nähden Suonenjoen tilanne on paras alakoululaisten (4. ja 5. lk.) osalta (kuva 29).

Kuva 30 tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä 2017 ja 2019 Suonenjoki (sähköinen hyvinvointikertomus)

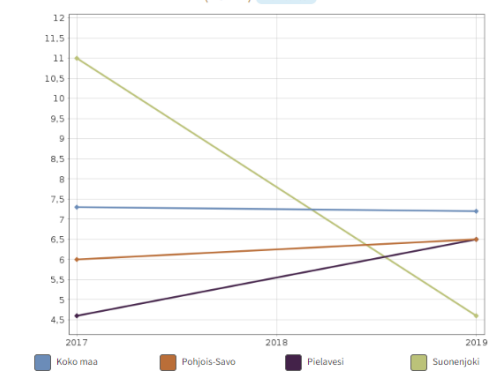

Kuva 29 tyytyväinen elämään tällä hetkellä 2019 vertailualueet (sähköinen hyvinvointikertomus)

Suonenjoella alle 15 prosenttia lapsista ja nuorista on **kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa** vuoden aikana. Isoin prosenttiosuus ja isoin kasvu prosenttiosuudessa vuosien 2019–2021 välillä oli alakouluikäisissä (4. ja 5. lk.) lapsien määrässä. Yläkoululaisten osalta luku on pysynyt n. 12 prosentissa ja lukiolaisten osalta luku on alle kahdeksan (8) prosenttia. Kertomuskauden jälkeen huolta aiheuttavaksi on noussut seksuaalisen häirinnän kokemus, joka otetaan huomioon suunnitelmassa.

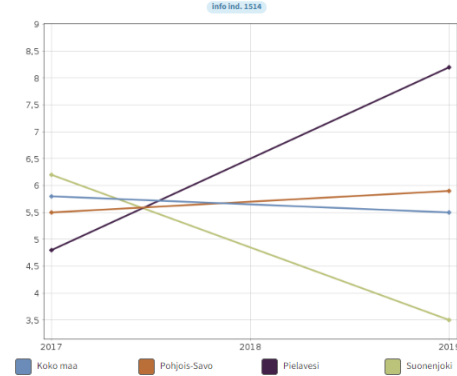
Koulukiusaaminen oli vähentynyt yläkoululaisten ja alakoululaisten osalta vuosien 2017–2019 välillä (kuvat 31 ja 32). Lukiolaisten osalta tietoa ei ollut saatavilla.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) [Info ind. 4834](#)

Kuva 31 koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista Suonenjoki ja vertailualueet

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista [Info ind. 1514](#)

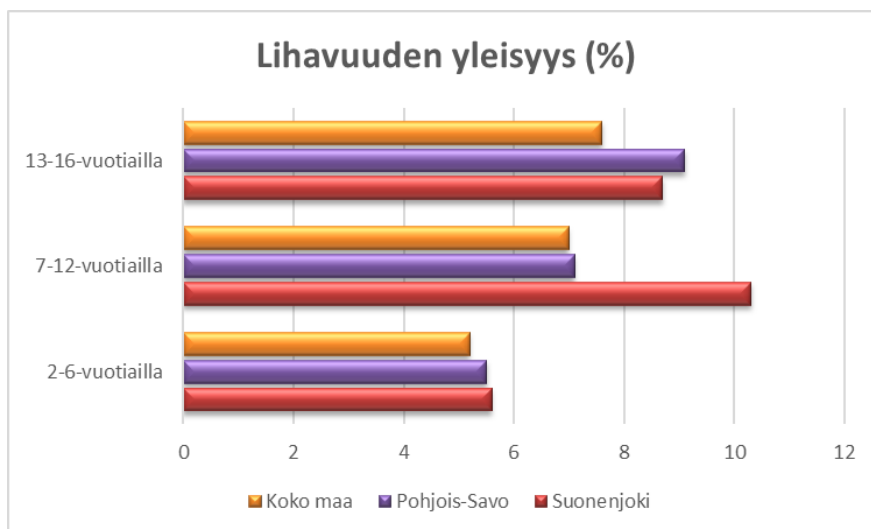

Kuva 32 koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista Suonenjoki ja vertailualueet

Suonenjoella kaikki peruskoulut toteuttavat ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti. Huolta herättävää **päihteiden** tai **tupakka- ja nikotiinituotteiden** käyttö oli **vähentynyt** yläkoululaisilla suunnitelmakaudella. Suunnitelmassa huomioitava, että huumeiden kokeilun ja asennemyönteisyyden lukumäärä on kasvanut kertomuskauden jälkeen sekä tarkasteltavaksi asiaksi nostetaan myös netti/peliriippuvuus.

Vuonna 2017 prosenttiosuus huolta herättävässä päihteiden käytössä oli yläkoululaisilla 15,9 % ja vuonna 2019 prosenttiosuus oli laskenut 9,9 prosenttiin. Lukiolaisten osalta vertailutietoa ei ollut saatavilla, mutta prosenttiosuus on ollut 10,2 % vuonna 2017. Yläkoululaisten päivittäinen tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeiden käyttö oli myös vähentynyt. Lukiolaisten osalta vertailutietoa ei ollut saatavilla, mutta prosentti osuus oli 16,3 % vuonna 2017.

Lihavuuden yleisyys (%) 2–16-vuotiailla koko maahan ja Pohjois-Savon lukiuihin nähden vuonna 2021 on nähtävillä alla olevassa pylväsdiagrammissa (kuva 33). Suonenjoella lihavuuden yleisyys oli **pienentynyt edelliseen vuoteen nähden 2–6-vuotiaiden ja 13–16-vuotiaiden kohdalla**. Lihavuuden yleisyys edelliseen vuoteen verrattuna oli noussut 7–12-vuotiaiden osalta.

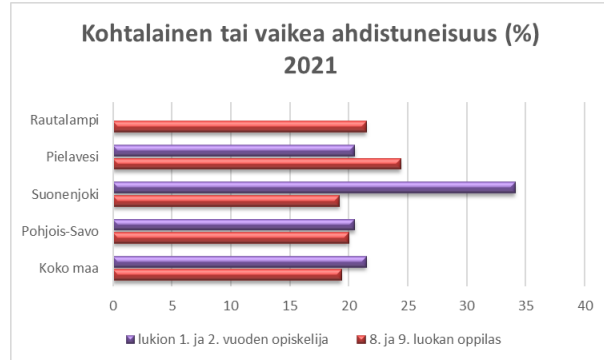

Kuva 33 lihavuuden yleisyys 2–16-vuotiailla

Oppilaiden ja opiskelijoiden kokema **kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus** prosentuaalinen osuus on kasvanut (kuva 35) ja alueellisessa vertailussa 8. ja 9. luokkalaisten tilastoissa Suonenjoki on valtakunnallisella tasolla (kuva 34), mutta lukiolaisten osalta määrä on valtakunnalliseen tasoon verrattuna todella paljon isompi.

Kuva 35 kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (%) Suonenjoki

Kuva 34 kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (%) alueellinen vertailu 2021

Osallisuus ja ystävyys

Suonenjoella **keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa ovat kasvaneet 4. ja 5. luokkalaisilla**, ollen korkeammalla kuin koko maan luku (kuva 37). Yläkoululaisilla **8. ja 9. luokan** oppilailla taas **luku on laskenut** ja vertailussa Pohjois-Savoon sekä koko maahan pysynyt matalampana (kuva 36).

Kuva 37 keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa 4. ja 5. luokan oppilaat

Kuva 36 keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa 8. ja 9. luokan oppilaat

Indikaattori ilmaisee niiden lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Indikaattori heijastelee, miten alue on onnistunut vanhemmuuden tuen tehtävässään.

Yksinäisyyden kokemus jokaisessa ikäryhmässä on kasvanut. Vertailukuntiin nähden Suonenjoella yksinäisyyden kokemus oli isoin melkein kaikissa ikäryhmissä (kuva 38).

Kuva 38 tuntee itsensä usein yksinäiseksi

Liikunta ja ravitsemus

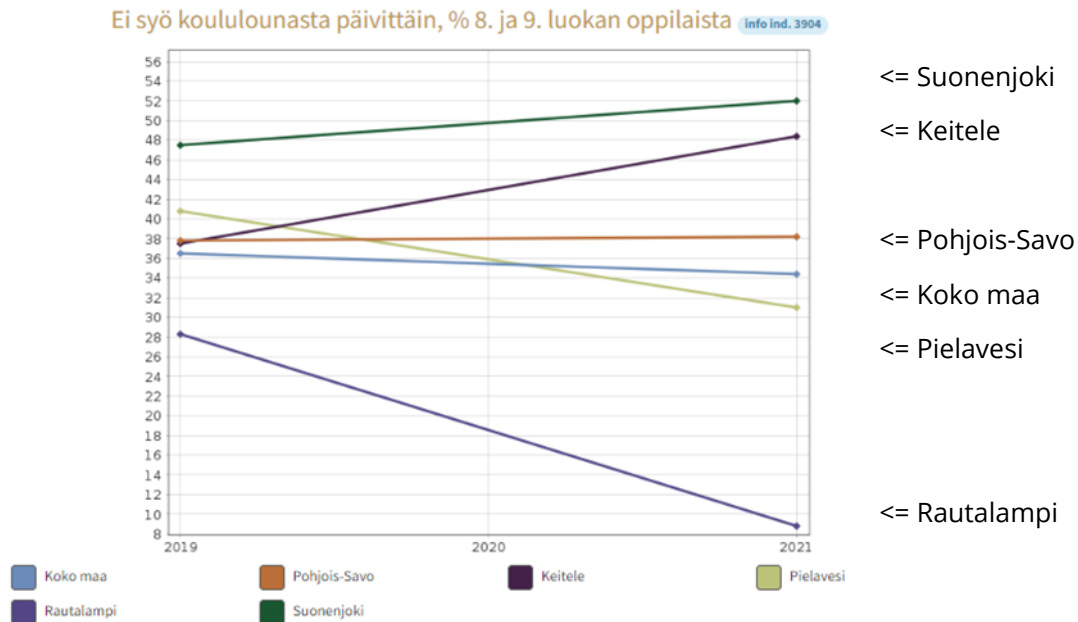
Suonenjoella vähintään tunnin päivässä liikkuvien (%) osuus 4. ja 5. luokan oppilaista on ollut vuosien 2017–2021 välisenä aikana 40–50 % välillä. Yläasteikäisillä (8. ja 9. lk.) prosentti osuus on ollut 20–25 % välillä ja lukiolaisten (1. ja 2. vuoden opiskelijat) prosenttiosuus on ollut 15–20 % välillä. (Kuva 39.)

Suonenjoella alakoululaisista vähintään tunnin päivässä liikkuvien määrä oli isompi kuin koko maassa tai Pohjois-Savossa.

Kuva 39 vähintään tunnin päivässä liikkuvat lapset ja nuoret (2017–2021)

Suonenjoella yli 53 % tytöistä ja noin 47 % pojista ei käy syömässä koululounasta päivittäin. Kokonaisuudessa lukumäärä oli vertailukuntiin, alueellisesti ja koko maan lukuihinkin nähden korkein (kuva 40).

Kuva 40 ei syö koululounasta päivittäin Suonenjoki ja vertailualueet (2019–2021)

3.3. Työikäiset ja ikäihmiset

Työikäiset

Liikuntaneuvonta osana peruspalveluita.

Liikunta-
mahdollisuuksien
kehittäminen.

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1000 asukasta luku laskenut.

Raskauden-
keskeytyksiä / 1000 15-49 –vuotiaista naisista 10.

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64 –vuotiaat

12,8 % vastaavan-ikäisestä väestöstä. (Sotkanet 2020)

Tuki- ja liikuntaelin sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16-64v 2,6 % keskitasolla vertailukuntiin nähden, mutta luku on nousussa. (Eläketurvakeskus 2020).

Poliisin tietoon tulleet **rattijuopumustapaukset**/ 1000 asukasta, 4.2 vertailukuntiin nähden toiseksi eniten. (Sotkanet 2020)

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi

työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64v oli 6,7 %, (3. eniten) ja sairauspäivärahaa saaneet 31,9 % (Sotkanet 2020)

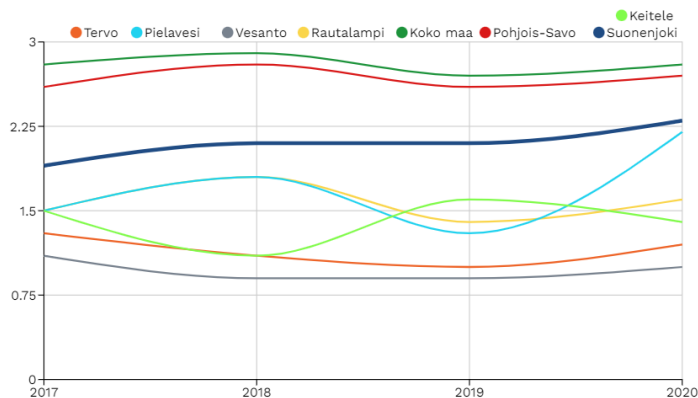
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25-64 –vuotiaat potilaat / 1000 vastaavan ikäistä 13,8 % eniten vertailukuntiin nähden (koko maa 6 %) (Sotkanet 2020).

Kuva 41 työikäiset yhteenveto

Yhteenveto työikäisten osalta on esitelty kuvassa neljäkymmentäyksi (41). Valtaosa työikäisistä voi hyvin. Suonenjoella on elinkeinoasiat hyvin, **työttömyysaste** on suhteellisen matala ja työpaikkoja on tarjolla. Muualla työskentelyä helpottaa liikenteellisesti hyvä sijainti sekä julkiset liikenneyhteydet. Lisäksi paikkakunnalla on monipuolinen palvelutarjonta kuten **työllisyyspalvelut**. Nuorten (alle 29 v) työllistymistä tai sopivan koulutuksen löytymistä tai muuta tukea tarjotaan **etsivän nuorisotyön** kautta. Kertomuskaudella Suonenjoella on ollut myös **nuorten työpaja** toiminta kolmannen sektorin järjestämänä. Työikäisille on tarjolla paljon erilaisia **vapaa-ajan palveluita**, joilla tuetaan heidän omaehtoista työssä jaksamistaan.

Vaikeasti työllistyvien osuus Suonenjoella oli vertailukuntiin nähden **alhaisin**. Indikaattori ilmaisee vaikeasti työllistyvien osuuden (%) 15–64-vuotiaasta väestöstä. Vaikeasti työllistyvien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, palveluilta työttömäksi jääneet ja palveluilta palveluille siirtyneet. (Sotkanet.)

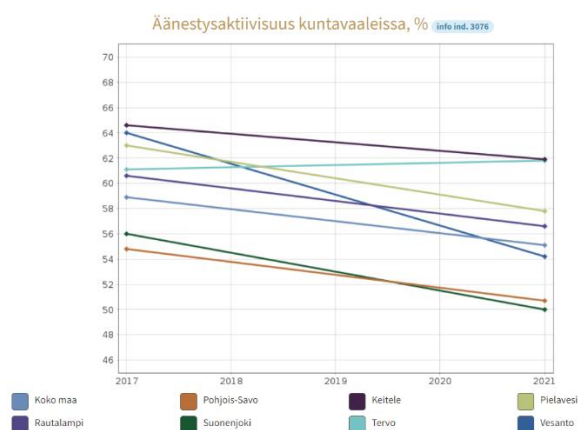
Kertomuskaudella tilastojen mukaan **toimeentuloa pitkäaikaisesti** saaneiden prosentuaalinen osuus 25–64-vuotiaista oli noussut ja määrä on vertailukuntiin nähden korkein, mutta kuitenkin alhaisempi verrattuna Pohjois-Savon tai koko maan tilanteeseen (kuva 42). Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden kohdalta korostuu myös kasautuva syrjäytymisriski, mihin liittyvät ilmiöinä niin pitkäaikaistyöttömyys kuin kotitalouden jäsenten ylisukupolvisen syrjäytymisen riski (Sotkanet).

Kuva 42 toimeentuloa pitkäaikaisesti saaneet % vertailualueet

Kertomuskaudella THL:n **sairastavuusindeksi (ikävakioitu) oli laskenut**. Tuki- ja liikuntaelin sekä sidekudosten sairauksien vuoksi **työkyvyttömyyseläkettä** saavien (16–64-vuotiaat) prosentuaalinen osuus on kasvanut kertomuskauden loppupuolella ja samoin mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus (25–64-vuotiaat). Tilastoissa näkyy kertomuskaudella kasvuna myös **vammojen ja myrkytysten** vuoksi sairaalassa hoidettujen (25–64 (Sähköinen hyvinvointikertomus.)

Suonenjoella äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa on ollut alhaista. Osuus on alueellisesti vertailtuna heikoimpia (kuva 43).

Kuva 43 äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa

Ikäihmiset

THL: sairastavuusindeksi, ikävakiointuna vuonna 2019 146.2
Luku oli vertailukunnista suurin.
(Pohjois-Savo 129.6 ja koko maa 100.)
(Sähköinen hyvinvointikertomus)

Yksinasuvien määrä on kasvamassa sekä 65 vuotta täyttäneiden, että 75 vuotta täyttäneiden osalta (Sähköinen hyvinvointikertomus)

Kansalaisopiston tarjoamat kurssit

Liikuntapalveluiden tarjoamat palvelut

Yhdistystoiminta

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä 67,8% vastaavan ikäisestä väestöstä. Luku laskusuunnassa 2019-2020 (sähköinen hyvinvointikertomus)

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet 2% vastaavan ikäisestä väestöstä.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä Suonenjoella luku laskussa vuonna 2019 452
vuonna 2020 168.4

Kuva 44 ikäihmiset

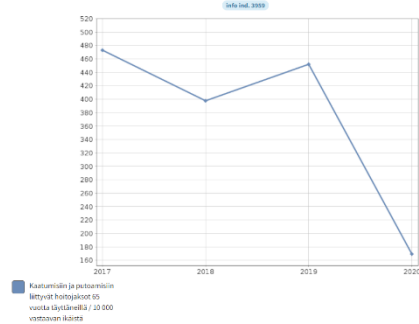
Kuvassa neljäkymmentäneljä (44) esitellään ikäihmisten indikaattorien yhteenveto. **Valtaosa ikäihmisistä voi hyvin ja on aktiivisia.** Suonenjoella on toimiva ja tasokas lähipalveluna saavutettava terveydenhuolto, useita erilaisia ikäihmisille suunnattuja liikunta- ja harrasteryhmiä, joilla ylläpidetään ikäihmisten toimintakykyä.

Suonenjoella ikäihmisillä (75 vuotta täyttäneet) päivittäistavarakauppoihin yli 40 prosentilla etäisyys on enintään 500 metriä. Erityiskorvattavien lääkkeisiin oikeutettujen määrä oli laskusuunnassa ja vammojen sekä myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen osuus pieni. (Sähköinen hyvinvointikertomus.)

Terveys ja tapaturmat

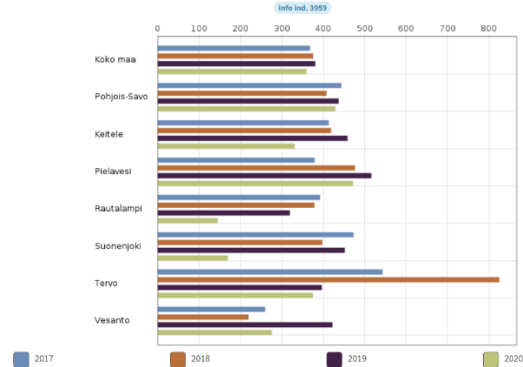
Suonenjoella **kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot** 65 vuotta täyttäneiden osalta on kertomuskaudella lähtenyt todella **merkittävään laskuun** (kuva 45). Myös alueellisesti vertailtuna Suonenjoen tilanne näyttää hyvältä (kuva 46).

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Kuva 45 kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot Suonenjoki

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

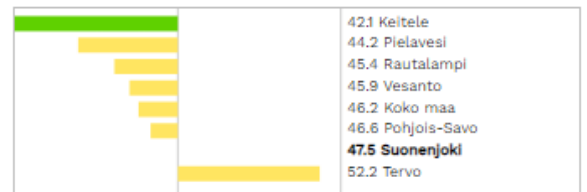
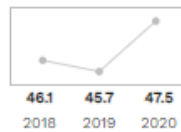
Kuva 46 kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot alueellinen vertailu

Asuminen

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (T) (MIN-A)

0.64

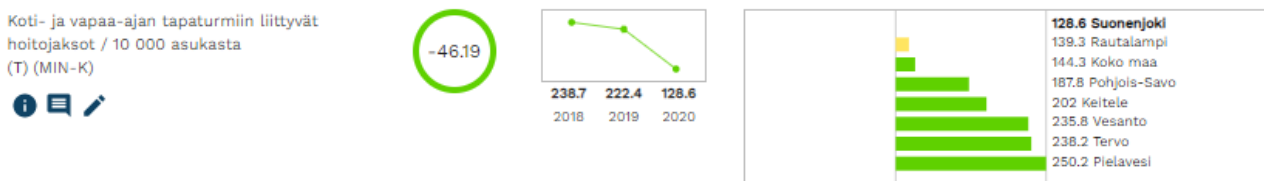
Kuva 47 yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet

Indikaattori ilmaisee 75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokuntien osuuden prosentteina vastaavanikäisten asuntokunnista (kuva 47). Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa asunnossa vakinaisesti asuvat henkilöt. (Sähköinen hyvinvointikertomus.)

3.4. Kaikki ikäluokat

Suonenjoella 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä, jotka saavat **omaishoidon tukea** oli laskenut ollen alueellisessa vertailussa keskitasolla. Omaishoidolla tarkoitetaan ikääntyneen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajakset laskivat kertomuskaudella (kuva 48).

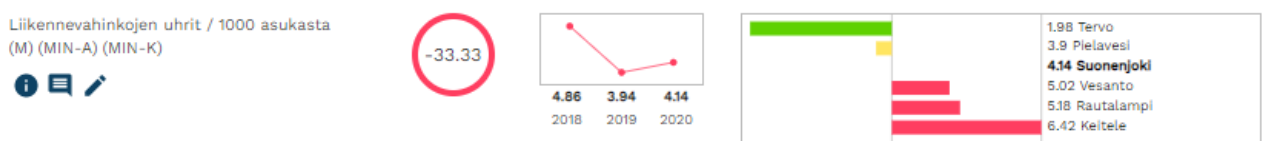

Kuva 48 koti- ja vapaa-ajan tapaturmat

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana koti- ja vapaa-ajan tapaturmien vuoksi sairaanhoitoa saaneiden potilaiden hoitajaksojen lukumäärän kymmentä tuhatta asukasta kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Sairaalahoidon sisältää sekä julkisen sektorin (kunnat, kuntayhtymät ja valtio) että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon. (Sähköinen hyvinvointikertomus.)

Polisiin tietoon tulleet **liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset** (1000 asukasta kohden) olivat vähentyneet kertomuskauden loppupuolella. Alueellisessa vertailussa Suonenjoen luku oli silti vielä korkein. Poliisin tietoon tulleet **henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten** (1000 asukasta kohden) oli vähentynyt, mutta alueellisessa vertailussa korkein.

Poliisin tietoon tulleiden **huumausainerikosten** (1000 asukasta kohden) määrä oli laskenut ja luku oli pienempi Pohjois-Savon alueeseen ja koko maahan nähden. Päihtyneiden säilönnöt (1000 asukasta kohden) määrä oli laskenut ja alueellisessa vertailussa keskitasolla. Poliisin tietoon tulleet **omaisuusrikokset** (1000 asukasta kohden) oli noussut, mutta alueellisessa vertailussa luku oli edelleen keskiluokalla.

Kuva 49 liikennevahinkojen uhrin / 1000 asukasta Suonenjoki

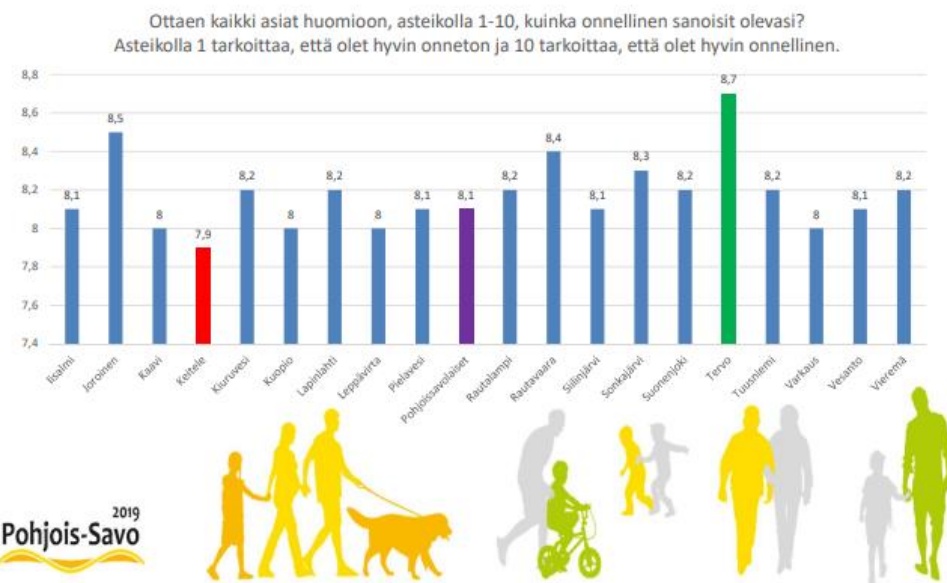
Suonenjoella kertomuskauden aikana **liikennevahinkojen uhrien määrä** laski vuosien 2018–2019 aikana, mutta nousi 2019–2020 aikana (kuva 49). Indikaattori ilmaisee liikennevahingoissa loukkaantuneet ja kuolleet henkilöt alueella / 1000 asukasta. Vammautuneeksi katsotaan lievimmillään henkilö, jolle on korvattu vammojen tarkastuskäynnistä syntyneitä kuluja. OTI:n vuosittaisiin liikennevahinkotilastoihin on koottu kaikki vakuutusyhtiöiden korvaamat liikennevahingot. Vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilasto, joka on vahinkomäärältään maan laajin liikenneonnettomuustilasto.

Kertomuskaudella **kirjastolla** fyysiset käynnit, kokonaislainausten määrä ja tapahtumien osallistujamäärät laskivat, johon koronavuodet ovat osiltaan vaikuttaneet. Suunnitelma kaudella otetaan huomioon, ettei lähiliikuntapaikoista ja liikuntapaustoista, museoiden ja teattereiden saatavuudesta eikä kansalaisopiston kulttuurialan opetustunneista ollut tilastoja saatavilla.

3.5. Kokemuksellinen hyvinvointi

Kokemuksellinen hyvinvointikysely toteutettiin joulukuun 2018 – helmikuun 2019 ja joulukuussa 2020 – helmikuussa 2021. Kokonaismäärä vastaajia 2019 toteutettuun kyselyyn oli 130 ja 2020 toteutettuun kyselyyn 74. Pohjois-Savon alueen kyselyn koonti esitelly kuvassa viisikymmentä (50), jossa verrataan kuntalaisten vastauksia onnellisuuden kokemuksen suhteen.

Pohjois-Savon kunnittain onnellisuus

Kuva 50 Pohjois-Savon kunnittain onnellisuus 2019–2020

Suonenjoen kokemuksellisen hyvinvoinnin kyselyssä vuonna 2019 vastaajista yli 30 % sijoittui ikävälille 35–44 vuotta ja vuonna 2020 ikävälille 65–74 vuotta noin 28 %. Vastaajista noin 40 % oli eläkeläisiä ja noin 40 % työssä käyviä kuntalaisia. Asumistapana yleisin oli kaksin avo- tai aviopuolison kanssa ja avo- tai aviopuolison ja lapsen / lapsien kanssa.

Suonenjoella vastaajat kokivat, että heidän jokapäiväistä hyvinvointiaan on vahvistaneet mm. seuraavat asiat:

- Ulkoilumahdollisuudet, puhdas luonto ja ilmasto (metsä, marjastus, sienestys, joki).
- Kansalaisopiston kurssit.
- Perhe, ystävät, työkaverit (positiivinen asenne, lasten hyvinvointi ja ilo, mummola, tukiverkosto, sosiaaliset suhteet).
- Naapureiden (apu, ystävällisyys).
- Lemmikkieläimet.
- Harrastukset (lenkkeily, kuntosali, uinti, avantouinti, vesijumppa, puutarhatyöt, kirjojen kuuntelu, squash, hiihto, elokuvat, ratsastus, kulttuuritapahtumat, laulu ja kuorotoiminta, musiikki, luistelu).
- Ympäristö (rauhallinen koti, turvallinen ympäristö, lyhyet välimatkat, ilmaiset parkkipaikat, hyvät kulkuyhteydet).
- Työnantajan tuki työhyvinvoinnin ylläpitämiseen.
- Kaupungin palvelut (lastenhoito apu, perhetyöntekijä, uimahalli, kuntosali, kirjasto, nuorisopalvelut).
- Terveys (terveyskeskuspalvelut nopea päästä, fysioterapeutti, taloudellinen tuki, uni, mielenterveys, ruokavalio, kuntouttavat palvelut kuten vesijuoksu).
- Rentoutuminen (oma-aika, loma, matkustaminen, vapaus, mökki).
- Sijainti, lyhyt matka Kuopioon, Jyväskylään.
- Työ etämahdollisuudet ja työn joustavuus.
- Osallistuminen järjestötoimintaan.
- Vaikuttaminen esim. ennakoöänestys kirjastossa, joka on esteetön tila.
- Hyvät päivittäistavarakaupat (asiantunteva palvelu).

Suonenjoella vastaajat kokivat, että heidän jokapäiväistä hyvinvointiaan on heikentänyt:

- Korona ja sen uhka.
- Töiden ja harrastusten vähyyys.
- Perhesuhteiden muutokset.
- Kokemus ajan riittämättömyydestä.
- Kuormittava elämäntilanne.
- Pitkät jonot hammashoitoon.
- Vähäiset viihdykkeiden määrä (ravintolat, tapahtumat, matkailu).
- Talousvaikeudet.
- Läheisen kuolema.
- Vapaaehtoistyön loppuminen.
- Ihmiskontaktien vähyyys.
- Tulevaisuuden epävarmuus.
- Työhön liittyvä kiire.
- Oma terveyden tila.
- Huoli läheisistä.
- Ilkivalta.
- Työmatkat.
- Työttömyys.
- Pompottelu palveluiden välillä.
- Koulujen ilmapiiri.

Suonenjoen vastauksia siitä, miten jokapäiväistä hyvinvointia voisi vahvistaa:

- Enemmän vapaa.
- Enemmän ihmisiä ympärille.
- Kunnan kohentaminen.
- Uimahalli / kuntosali auki joka päivä ja kaikkien käyttöön ajasta riippumatta.
- Koirapuisto.
- Teiden auraus.
- Ruokaravintoloita myös iltaisin ja viikonloppuisin.
- Joukkoliikenteen mahdollisuuksien lisääminen iltaisin ja viikonloppuisin.
- Julkiset palvelut kunnalla.
- Terveystilan huomioiminen töissä.

- Harrastetilat esim. näyttely.
- Oman asuinympäristön kehittämiseen vaikuttamismahdollisuudet.
- Harrastusmahdollisuuksien lisääminen: lumikenkäily.
- Kuljetusmahdollisuuksia kauempana asuville keskustaan.
- Työnhaussa auttaminen.
- Liikuntapaikat.
- Ilmaiset yleisötapahtumat.
- Yhteinen tila kaikkien käyttöön esim. kahvila kirjastoon.
- Ruokailu, uni.
- Liikkeiden aukioloajat joustavampia.
- Työhyvinvoinnin tukeminen esim. kulttuuri- tai liikuntasetelit.
- Puisto, joka olisi suunnattu kaikille.
- Uimarantojen kunto.
- Omaishoitajan jaksamista tukevat asiat.
- Keilahalli.
- Ikäihmisille uimahalli- ja kuntosalivuorot maksuttomiksi.
- Lapsiperheille suunnattuja tapahtumia enemmän.
- Kirjastoon pääsisi myös kortilla esim. klo 8–22.
- Yhteisöllisyys.

3.6. Yhteenveto ja loppupäätelmät

3.6.1. HYTE-prosessit

HYTE-prosessit toteutuivat kertomuskaudella parhaiten liikunnan osa-alueella. Kuntajohdon osalta kestävyystavoitteet otettiin hyvin huomioon ja johtamisvastuusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä huolehdittiin. Perusopetuksessa voimavarojen osalta tilanne oli hyvä ja koulun ja kodin viestinnän tapoihin oli sovittu yhteisiä käytänteitä. Lukiossa henkilöstökokouksessa on käsitelty kouluterveyskyselyn tuloksia ja opiskeluympäristön tarkastuksen tuloksia. Kulttuurin osa-alueelta hyvin toteutuvia asioita oli johtamisen ja suunnitelmien puolella. Tulevaisuudessa terveydenhuolto on hyvinvointialueen järjestämää toimintaa, joten tuloksia ei kuvata loppupäätelmissä. Tulokset on kertomuskauden ajalta kuvattu TEA viisareita käsittelevässä osuudessa.

Parannettavaa oli päätösten ennakkovaikutusten arvioinnin käyttöönotossa ja erilaisissa raportointiin sekä suunnitelmiin liittyvissä käsittely asioissa. Kuntalaisten osallisuus mahdollisuuksia tulisi lisätä. Perusopetuksessa huoltajien ja oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia voisi lisätä. Lukiossa kehitettävää oli voimavarojen osalta ja opiskelijoiden liikkumisen tukemiseen liittyvissä asioissa. Kehitettävää oli ryhmille suunnatuissa kulttuuritoiminnoissa ja toimintojen raportoinnissa.

Suunnitelmaan tulee huomioida myös itsearviointi osiot, joiden avulla HYTE-resursseja ja toteutusta pystyy arvioimaan.

3.6.2. Lapset

Lapsille on tarjolla erilaisia harrastusmahdollisuuksia ja matalan kynnyksen harrastamista on lisätty esim. Suomen harrastamisen mallilla. Alakoululaiset kokivat olevan tyytyväisiä elämäänsä.

Lasten ja nuorten lihavuuden yleisyys on vähentynyt 2–6-vuotiailla sekä yli 12-vuotiailla. Suunnitelmakaudella huomioon otettavia asioita olivat yläasteikäisten poikien ja lukiolaisten ahdistuneisuuden tunne sekä alakoululaisten (4. ja 5. lk.) lasten kokemus siitä, että heillä on keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa. Alakoululaisten osalta yksinäisyyden kokemuksen määrä oli kasvanut.

3.6.3. Nuoret ja nuoret aikuiset

Suonenjoella oli paras koulutustasomittaimen tulos vertailukuntiin nähden. Tutkintoon johtaneiden koulutusten keskeyttämisen määrä on laskenut. Vertailukuntiin nähden Suonenjoella koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten osuus on isoin. Suurin osa lukiolaisista koki terveydentilansa

hyväksi. Nuorisotyöttömyyden osuus oli vähentynyt ja luku oli vertailukuntiin nähden kolmanneksi pienin.

Koulukiusaaminen oli kertomuskaudella laskenut. Yläkoululaisista melkein puolet ei käynyt syömässä koululounasta päivittäin. Kertomuskaudella päihteiden käyttö oli yläkoululaisten osalta laskenut, mutta uusimmat tilastot näyttävät kasvavaa suuntaa tämä otettava huomioon vuosittaisessa tarkastelussa.

Toimeentuloa pitkäaikaisesti saaneiden 18–24-vuotiaiden määrä on laskussa, mutta pitkäaikaistyöttömien määrä nousussa.

3.6.4. Työikäiset

Työttömyysaste on suhteellisen pieni ja työllisyyttä edistävät palvelut ovat hyvällä tasolla. Työikäisillä tuki- ja liikuntaelin sairauksien vuoksi työeläkettä saaneiden sekä vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalahoitoa vaatineiden osuus oli kasvanut.

3.6.5. Ikäihmiset

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen määrä oli laskenut huomattavasti.

3.6.6. Kaikki ikäluokat

Suonenjoki on elinvoimainen ja yritysmuotoinen kunta. Viime vuosina paikkakunnalle muuttaneiden määrä on ollut isompi kuin paikkakunnalta pois muuttaneiden määrä. Omatoimista liikuntaa on edistetty erilaisin hankkein ja investoinnein esim. taajama-alueen penkkilenkit. Kertomuskaudella aloitettu liikuntaneuvonta on tukenut aktiivisesti työikäisten hyvinvointia ja jatkanut toimintaa kunnan omana toimintana.

Liikenneturvallisuuteen liittyvissä asioissa rattijuopumusten määrä oli kasvanut.

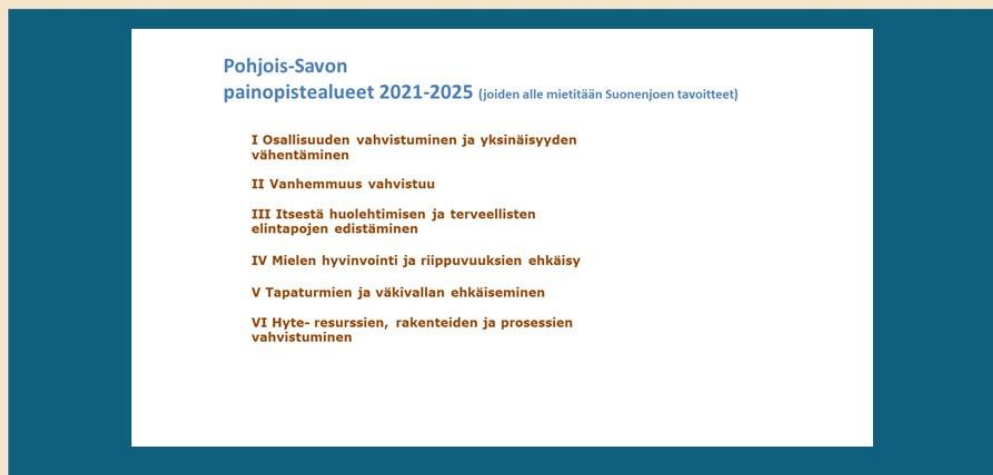
Osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulee kehittää. Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa oli vähentynyt.

OSA II SUONENJOEN KAUPUNGIN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2021-2025

1. Suonenjoen hyvinvointisuunnitelman painopistealueet

Suonenjoen hyvinvointisuunnitelmaan 2021–2025 päätettiin ottaa samat painopistealueet kuin Pohjois-Savon hyvinvointisuunnitelmassa. Näiden painopistealueiden alle mietittiin paikkakuntakohtaiset tavoitteet, jotka valmisteltiin monialaisesti. Suunnitelman laatimisen tukena käytettiin indikaattoreiden tuomaa tietoa Suonenjoen hyvinvoinnin tilanteesta.

Tavoitteiden asettaminen hyvinvointisuunnitelmaan painopistealueittain

2. Suonenjoen kaupungin hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelma

Suonenjoen **perusopetuksen** opetussuunnitelma

Lukion opetussuunnitelma

Koulussa tehtävän **nuorisotyön** suunnitelma

Lasten- ja nuorten **hyvinvointisuunnitelma**

Ennaltaehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelma

Sisä-Savon kansalaisopiston vuosittainen toimintasuunnitelma ja kurssiopas

Asema- ja yleiskaavoitus: Osallistaminen kaava-asioissa perustuu pitkälti maankäyttö- ja rakennuslakiin, jossa on määrätty eri kaavavaiheiden tiedottamisesta osallisille ja kuntalaisille ja heidän kuulemisestaan. Lain määräämän tiedottamisen lisäksi kaava-asioissa pidetään hankkeen luonteesta ja laajuudesta riippuen yleisötilaisuuksia ja työpajoja, joihin osalliset ja kuntalaiset voivat osallistua.

Muut maankäytön suunnitelmat: Suunnitelmista, joilla on vaikutusta kuntalaisten elinoloihin, harrastusmahdollisuuksiin, tiedotetaan kuntalaisia ja sidosryhmiä ja järjestetään kuntalaiskyselyjä / tiedotustilaisuuksia mielipiteiden saamiseksi asian valmistelun tueksi.

3. Hyvinvointisuunnitelma

Suonenjoen hyvinvointisuunnitelma on muodostettu monialaisesti kertomuksessa esille tulleiden asioiden pohjalta.

3.1. Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen

Tämän painopistealueen tavoitteiksi muodostuivat:

- **Jokaiselle nuorelle löytyy opiskelupaikka peruskoulun jälkeen**
- **Arjen hallinta ja tunteidot vahvistuvat**
- **Jokainen nuori tulee kuulluksi ja kohdatuksi**
- **Yhteisöllisyyden vahvistuminen**
- **Työllisyyden kehittyminen**

Alla olevista taulukoista on nähtävillä tarkemmat menetelmät, vastuutahot sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista arvioidaan.

TAVOITTEET	MENETELMÄ	VASTUUTAHO	MITTARIT
Jokaiselle nuorelle löytyy opiskelupaikka perusopetuksen jälkeen	<ul style="list-style-type: none"> • TUVAn koulutukseen ohjaus tarvittaessa. Koulujen oppilaanohjaus. • Enemmän koulutusvaihtoehtoja paikkakunnalle esim. oppisopimus. • Etsivä nuorisotyö. 	Koulutuspalvelut Nuorisopalvelut	Perusopetuksen jälkeen alle 18-vuotiaiden ilman opiskelupaikkaa olevien määrä.
Arjen hallintaa ja tunteidot vahvistuvat	<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään erityistä huomiota lasten tunnetaitojen vahvistamiseen. • Perusopetuksessa tunnetaitojen oppituntien toteuttaminen olemassa olevien suunnitelmien mukaisesti. • Tunnetaitojen opetusta laajennetaan lukioon oppilaanohjauksen ja psykologian oppituntien aikana ja huomioidaan terveystiedon ja liikunnan oppitunneilla. • Yhteiskuntaopin tunneilla opiskellaan opetussuunnitelman mukaisesti mm. yhteiskunnallisia ja elämään liittyviä perusasioita. • Lisäresursssia haetaan valtionavustusten ja hankkeiden kautta. • Etsivä nuorisotyöntekijän kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen. • Työllisyyspalveluiden ohjaus- ja neuvonta • Sisä-Savon Kansalaisopiston teemaan liittyvät luennot ja kurssit 	Suonenjoen lukio Perusopetuksen koulut Varhaiskasvatus Nuorisopalvelut Työllisyyspalvelut	Koulu-uupumus % Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin, % Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, %
Jokainen nuori tulee kuulluksi ja kohdatuksi	<ul style="list-style-type: none"> • Luodaan matalan kynnyksen kohtaamisen paikkoja ja -aikoja, joissa lasten ja nuorten on helppo lähestyä aikuisia. Etsivän nuorisotyö ja koulunuorisotyö • Menetelmiä vahvistaa lukiolaisten mahdollisuutta tulla kuulluksi. • Koululaisten monipuolisen osallistumisen tukeminen (Suomen harrastamisen malli, höntsäliikunnan tarjoaminen), • Ohjaus järjestö- ja harrastustoimintaan, harrastusetsivä • Kaveritaitojen opettelu 	Koulutuspalvelut Nuorisopalvelut	Ei yhtään läheistä ystävää, % Ei koe olevansa tärkeä osa koulu - eikä luokkayhteisöä, % Tuntee itsensä yksinäiseksi, % Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa, % Opettajalta saatu välittävä ja oikeudenmukainen kohtelu, %
TAVOITTEET	MENETELMÄ	VASTUUTAHO	MITTARIT
Yhteisöllisyyden vahvistuminen	Järjestöjen ja seurojen aktiivinen vuorovaikutus kunnan kanssa. Järjestökoordinaatio ja yhteinen tekeminen. Osallisuussuunnitelman mukaiset toimintatavat. Voimaa vanhuuteen –toiminta.		TEA viisari. Kuntajohto, osallisuus: palvelujen suunnittelu, tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittely. Äänestysaktiivisuus, %
Työllisyyden kehittyminen	Työllisyyspalveluiden ohjaus- ja neuvontapalvelut, terveystarkastuksiin ohjaaminen. Ammatillisen koulutuksen mahdollisuuksien tuominen paikkakunnalle. Maahanmuuttajien työllisyyden edistäminen.	Työllisyyspalvelut Kotoutumisen palvelut	Työttömät % työvoimasta Työlliset, % Pitkäaikaistyöttömät % työvoimasta

Menetelmissä mainitut linkit: [Kaveritaidot](#)

Osallisuussuunnitelma

Kuntalaisten osallisuudesta säädetään kuntalaissa (410/2015). Kuntalain 22§:n mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Kuntalain (410/2015) lisäksi osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet huomioidaan laajasti myös muussa lainsäädännössämme. Osallisuuden eri muotoja ovat tieto-osallisuus, suunnitteluosallisuus, päätöksenteko-osallisuus ja toimintaosallisuus (Valtionvarainministeriö ja Kuntaliitto). Suonenjoen kaupungille valmisteltiin osana laajaa hyvinvointikertomusta osallisuussuunnitelma, jossa kuvataan kaupungin käyttämät osallistamisen muodot jaoteltuina yllä olevan jaon mukaisesti (kuvat 51–55).

Osallisuus suunnitelman tavoitteet:

1. Mahdollistetaan kuntalaisille kiinnostuksen mukaan erilaisia tapoja vaikuttaa.
2. Kehitetään esteettömyyttä ja saavutettavuutta.
3. Yhdistysten ja kaupungin yhteistyössä toimivat työskentelytavat.

Tieto-osallisuus

MENETELMÄ	MENETELMÄKUVAUS	TOTEUTUSTAPA	MIHIN SAATUA TIETOA KÄYTETÄÄN	VASTUUTAHO
Tiedotuskanavat	Kaupunki viestii www-sivujen, sosiaalisen median kanavien, ilmoitustaulujen kautta. Eri asiakasryhmille voidaan kohdentaa viestintää mm. Wilma tai Daisy järjestelmän kautta. Eri asiakasryhmille kohdennetaan viestintää myös kirjeitse ja kuulutuksilla paikallislehdessä.	Toimialat vastaavat omasta viestinnästään. Toimialojen tukena on myös kaupungin viestinnän ja markkinoinnin asiantuntija.	Sosiaalisen median kanavissa käytävä keskustelu antaa tietoa mm. aiheista, joihin kaupungin on hyvä lisätä viestintää.	Kaikki palvelut. Viestintävastaava.
Viestinnän esteettömyys	www-sivujen viestintä on toteutettu saavutettavuus säädösten mukaisesti.	Sivujen rakenne ja sisältö tuotetaan niin, että sivuja voi käyttää esteettömästi.	Ei kerätä tietoa.	Viestintäpalvelut ja sisällön tuottajat.
Esityslistat ja pöytäkirjat	Esityslistat ja pöytäkirjat julkaistaan kaupungin www-sivuilla.	Sivujen rakenne ja sisältö toteutetaan niin, että sivuja voi käyttää esteettömästi. Esityslista julkaistaan ennen kokousta ja pöytäkirja kun kokouksen pöytäkirja on tarkastettu. Pöytäkirjat ovat www-sivuilla yhden vuoden julkaisuaikakohdasta eteenpäin.	Ei kerätä tietoa.	Kaikki palvelut.
Valmistelussa olevat kaava-aineistot	Kaava-aineistot löytyvät kaupungin kotisivuilta.	Tallennuksen tekee sihteeri tai suunnitteluvastaava.		Kaavoittaja.
Kyselyt	Asiakastytyväisyysskyselyt, kehittämiskyselyt ja kohdennettuna tarpeen mukaan.	Sähköinen tai paperilla.	Toiminnan kehittämiseen tai vireillä olevan asian valmisteluun pohjatiетona.	Valmistelusta tai palvelusta vastaava.

Kuva 51 Suonenjoen osallisuussuunnitelman tieto-osallisuus

Suunnitelmaosallisuus

MENETELMÄ	MENETELMÄKUVAUS	TOTEUTUSTAPA	MIHIN SAATUA TIETOA KÄYTETÄÄN	VASTUUTAHO
Kuntalaisaloite	Kuntalaisaloitteella voi tehdä aloitteen kunnalle kunnan toimintaa liittyvässä asiassa.	Kuntalaisaloitteet tehdään ja niitä voi seurata kuntalaisaloite.fi -palvelussa. Palveluun toimitettu aloite tulee tiedoksi kuntaan. Aloitteet käsitellään ja niihin liittyvistä toimenpiteistä ilmoitetaan aloitteen tekijälle.	Kuntapalveluiden kehittämiseen.	Hallinto vastaanottaa aloitteet, aloitteen toimenpiteistä vastaa aiheen mukainen toimiala.
Järjestötapaamiset	Kutsutaan koolle kaupungin yhdistyksiä ja järjestöjä.	Kutsutaan koolle kaupungin yhdistyksiä ja järjestöjä. Tapaamisia järjestetään säännöllisesti tai käsittelemään kohdennettua teemaa.	Järjestöjen ja kaupungin välisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön kehittämiseen. Kohdennettua tiedottamista.	Hyvinvoinnin ja vapaa-ajanpalvelut Tekniset palvelut.
Osallistava budjetointi	Asukkaat pääsevät vaikuttamaan kaupungin rahojen koskevaan keskusteluun ja suunnitteluun.	Hankintatoiveiden kokoaminen varatun budjetin rajoissa.	Hankintojen suunnittelussa.	Valmistelusta tai palvelusta vastaava.
Palautekanavat	Kaupungin palautekanavat www-sivujen kautta. Eners-vikailmoitukset.	Palautekanavaan voi jättää viestiä, palautteet käsitellään ja niihin vastataan. Eners-vikailmoitukset saadaan tarvittaessa viestinä kännykkäänkin.	Toiminnan kehittämiseen. Palveluotteiden korjaamiseen ja vikojen korjaamiseen.	Kaikki palvelut.
Kaupunkisuunnittelun ja kaavoituksen osallistamisprosessi	Tiedotetaan kuntalaisia ja osallisia vireille tulevista hankkeista sen eri vaiheissa.	Julkiset kuulutukset lehdessä, kunnan ilmoituksissa ja nettisivuilla, kirjeet ja sähköpostit asianosaisille. Hankkeen esittelytilaisuus yleisölle, aiheeseen liittyvät työpajat ja kuntalaiskyselyt.	Hankkeen suunnitelmiin ja toteutukseen.	Kaavoittaja.

Kuva 53 Suonenjoen osallisuussuunnitelma suunnitelmaosallisuus

Päätöksenteko-osallisuus

MENETELMÄ	MENETELMÄKUVAUS	TOTEUTUSTAPA	MIHIN SAATUA TIETOA KÄYTETÄÄN	VASTUUTAHO
Äänestäminen	Äänioikeutettujen mahdollisuus äänestää.	Vaalien toteutusmääräysten mukaisesti.	Luottamushenkilöiden valintaan.	Keskusvaali-lautakunta.
Kaupunginvaltuusto ja muut toimielimet	Kaupunginvaltuusto on kuntalain mukainen ylintä päätösvaltaa käyttävä elin, jonka jäsenet eli valtuutetut valitaan neljän vuoden välein kuntavaaleilla.	Kaupunginvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä valvoo kunnan toimielinten toiminnan lain- ja tarkoituksenmukaisuutta. Lisäksi se hoitaa kunnan hallinnon järjestämisen, käyttää kunnan taloudellista valtaa ja ilmaisee sen mielipiteen ja valitsee muiden toimielinten jäsenet. Kunnanvaltuusto muodostuu eri poliittisia kantoja edustavista valtuustoryhmistä.		Kaupunginvaltuusto ja kaupunginhallitus.
Vanhusneuvosto	Ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä.	Neuvosto koostuu seitsemästä henkilöstä. Vanhusneuvosto kokoontuu 4-5 kertaa ja heille on talousarviossa merkitty 2500 €. Hankkeiden ja suunnittelutyön yhteydessä kuullaan ja esitelmöidään vanhus- ja vammaisneuvostolle, jotka ovat myös itse olleet aloitteellisia.	Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta. Esim. esteettömyysasioiden huomioon ottamiseen suunnittelussa ja tiedottamisessa.	Hyvinvoinnin- ja vapaa-ajanpalvelut.
Vammaisneuvosto	Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto ja huolehdittava toimintaedellytyksistä.	Neuvosto koostuu seitsemästä henkilöstä. Vammaisneuvosto kokoontuu 5-6 kertaa vuodessa ja heille on talousarviossa merkitty 2500 €. Hankkeiden ja suunnittelutyön yhteydessä kuullaan ja esitelmöidään vanhus- ja vammaisneuvostolle, jotka ovat myös itse olleet aloitteellisia.	Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.	Hyvinvoinnin- ja vapaa-ajanpalvelut Tekniset palvelut.
Nuorisovaltuusto	Suonenjoella toimii nuorisovaltuusto eli NuVa	Valtuustokausi on kaksi vuotta.	Toiminnan tarkoituksena on saada nuorten ääni kuuluviin lapsia ja nuoria koskeissa asioissa sekä järjestää tapahtumia ja toimintaa erikaisille nuorille. Nuorisovaltuusto on poliittisesti sitoutumaton ja toimii nuorisopalveluiden alaisena.	Hyvinvoinnin- ja vapaa-ajanpalvelut.
Oppilas-kunta-toiminta	Kouluilla omat opiskelija-/oppilaskunnat, joiden jäsenet on valittu äänestämällä.	Suunnittelee ja ehdottaa oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi järjestettävää toimintaa.	Toiminnan kehittämiseen. Yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelu ja arviointi. Erilaiset toimialan selvitykset.	Koulutuspalvelut, oppilaskunnan ohjaava opettaja.

Kuva 52 Suonenjoen osallisuussuunnitelma päätöksenteko-osallisuus

Toimintaosallisuus

MENETELMÄ	MENETELMÄKUVAUS	TOTEUTUSTAPA	MIHIN SAATUA TIETOA KÄYTETÄÄN	VASTUUTAHO
Avustukset	Kannustetaan yhdistyksiä ja muita toimijoita paikallisen toiminnan järjestämiseen. Toimialat seuraavat aktiivisesti ajankohtaisia avustusmahdollisuuksia.	Kerran vuodessa jaettavat kaupungin avustukset. Kirjaamon kautta välittyy suuri osa tiedosta avustuksiin liittyen. Myös AVI:n ja OPM:n ym. Sivustoilta löytyy tietoa.	Omatoimisuuden ja kolmannen sektorin toiminnan mahdollistamiseen. Avustusten hakemiseen.	Hyvinvoinnin- ja vapaa-ajanpalvelut, Kaupunginhallitus, Tekniset palvelut.
Yhdistykset	Vapaa-aikapalvelut tekee tiivistä yhteistyötä yhdistystoimijoiden kanssa ja muut toimijat tarpeen mukaan.	Tapaamiset, tilaisuudet, yhteistyö. Osallistetaan tarvittaessa. Ollaan esim. mukana SKVSY ry:n hallituksessa. Esitelmöidään ja osallistetaan tarvittaessa.	Yhteistyön rakentaminen ja tiedon jakaminen. Saadaan pohjatietoa hankkeisiin tai hankkeisiin suhtautumisesta. Tiedon välittämiseen.	Hyvinvoinnin- ja vapaa-ajanpalvelut ja kaupungin muut palvelut.
Sähköiset palvelut	Sähköiset palvelukanavat mahdollistavat asian hoitamisen ja tiedon saamisen virastoajoista riippumatta. Sähköiset palvelut löytyvät kaupungin www-sivuilta.	Järjestelmästä riippuen asian viereille paneminen, tiedonjakaminen, viestinvaihto, palautteen antaminen jne.	Asian käsittelyyn, toiminnan kehittämiseen.	Palvelusta vastaava toimiala.

Kuva 55 Suonenjoen osallisuussuunnitelman toimintaosallisuus

Uudet osallisuuden menetelmät

MENETELMÄ	MENETELMÄKUVAUS	TOTEUTUSTAPA	VASTUUTAHO ja aikataulu
Tieto-osallisuuden kehittäminen	Esteettömän toiminnan edistäminen kuvaamalla tilojen ja palveluiden esteettömyys.	Vammaiskortti.fi	Hyvinvoinnin- ja vapaa-ajanpalvelut. Otetaan käyttöön Hyvinvointisuunnitelmakauden aikana.
Suunnitelmaosallisuuden kehittäminen	Ennakkovaikutusten arviointi. Kuntalaisten ja päättäjien kohtaaminen.	Päätösvaihtoehtojen ennakoarvioinnissa kuvataan ehdotusten kielteisiä ja myönteisiä vaikutuksia esim. kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon, talouteen. Luodaan ja otetaan käyttöön menetelmiä kuntalaisten ja päättäjien kohtaamiseen.	Kaupunginhallitus ja valmistelijat. Otetaan käyttöön hyvinvointisuunnitelmakauden aikana. Hyvinvoinnin- ja vapaa-ajanpalvelut ja kaupunginhallitus. Otetaan käyttöön hyvinvointisuunnitelmakauden aikana.
Toiminta-osallisuuden kehittäminen	Luodaan yhdistysten ja kaupungin välinen toimintatapa.	Järjestökoordinaattori.	Hyvinvoinnin- ja vapaa-ajanpalvelut. Otetaan käyttöön hyvinvointisuunnitelmakauden aikana.

Kuva 54 Suonenjoen osallisuussuunnitelma uudet osallisuuden menetelmät

3.2. Vanhemmuuden vahvistaminen

Tämän painopisteen alla tavoitteiksi muodostuivat:

- **Vanhemmuuden vahvistuminen**
- **Vanhempien oma jaksaminen vahvistuu**

Alla olevista taulukoista on nähtävillä tarkemmat menetelmät, vastuutahot sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista arvioidaan.

TAVOITTEET	MENETELMÄ	VASTUUTAHO	MITTARIT
Vanhemmuuden vahvistuminen	Neuvolan ja muiden yhteistyötahojen kanssa vanhemmuutta tukevia luentoja tai kursseja. Perheille suunnatut tapahtumat. Osallistavat vanhempainillat Vanhempainneuvostojen aktiivisempi osallistuminen koulun toimintaan; esim. Teemapäivien suunnittelu ja toteutus. Sähköisistä kanavista tiedottamisen lisääminen. Ihmeelliset vuodet	Sisä-Savon kansalaisopisto Varhaiskasvatus Koulutuspalvelut	Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % Lapsen ja vanhemman vuorovaikutus avointa, %
Vanhempien oma jaksaminen vahvistuu	Vertaistuki erilaisille perheille yhteistyö eri yhdistyksien kanssa (varamummot, varaukit, isovelji- ja isosiskotoiminta). Neljännen sektorin toimintaan kannustaminen. Kohtaamispaikkatoiminta.	Hyvinvoinnin palvelut	Sotkanet (Tilastokeskus): Avioeroja 25-64-vuotiailla / 1000 vastaavan ikäistä naimisissa olevaa.

Menetelmissä mainitut linkit:

[Osallistavat vanhempainillat](#)

[Ihmeelliset vuodet](#)

3.3. Itsestä huolehtiminen ja terveellisten elintapojen edistäminen

Tämän painopisteen alla tavoitteiksi muodostuivat:

- **Hyvät elinikäiset oppimistaidot**
- **Terveyttä edistävä liikunta elämäntapana**
- **Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset**

Alla olevista taulukoista on nähtävillä tarkemmat menetelmät, vastuutahot sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista arvioidaan.

TAVOITTEET	MENETELMÄT	VASTUUTAHO	MITTARIT
Hyvät elinikäiset oppimistaidot	Oppimis- ja opiskelutaitojen vahvistaminen integroidusti jokaisen aineen yhteydessä. Opetellaan erilaisia oppimisstrategioita ja konkreettisia menetelmiä (esim. kalenterointi, oppimistekniikat, oppimisen välineet, teknologian hyödyntäminen). Moniammatilliset tiimit varhaiskasvatukseen ja kouluun - tuki oikea-aikaisesti, oikeassa paikassa. Huomio nivelvaiheisiin. Ikäihmisten Digitaidot: Gubbe toiminta ja digi-illat. Oppimaan oppimisen kurssit ja luennot.	Koulutuspalvelut Oppilashuolto Kouluterveydenhuolto Sisä-Savoin kansalaisopisto	Vaikeuksia oppimistaidoissa, %
Terveyttä edistävä liikunta elämäntapana	Koulukerhotoiminta, pitkät liikuntavälitunnit, toiminnalliset oppitunnit ja taukojumpat ja Höntsäliikunta ja HSM-kerhojen toiminta. Liikkuva -ohjelmien mukainen (varhaiskasvatus ja koulu) aktiivinen toteuttaminen oppituntien ja välituntien aikana. Välituntiliikuntaan houkuttelevien ympäristöjen rakentaminen (yläkoulu), välineiden riittävyys ja monipuolisuus varmistettava. Liikunta-, luonto- ja virkistyspaikkojen saavutettavuus ja ylläpito. Soveltavan liikunnan ohjaus. Liikuntaneuvonta. Hyvinvointineuvonta.	Koulutuspalvelut Vapaa-aikapalvelut Tekniset palvelut	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % Harrastaa jotain vähintään kerran viikossa, % Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (Move!) Ylipaino, %
Ruokasuositusten mukaiset ruokatottumukset	Koulun ja ruokapalvelun välinen yhteistyö. Oikeaoppisen lautasmallin opettaminen, ruokailuissa keittiöhenkilökunnan ja kasvattajien/opettajien aktiivinen ohjaaminen. Ruoka- ja ravitsemuskasvatuksen tavoitteet varhaiskasvatuksen ja koulujen lukuvoisuusuunnitelmiin. Oppilaiden osallistaminen ruokailuun liittyvän toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Teemaviikot ja -viestintä. Ravitsemusterapeutin infot esim. vanhempainillassa. Neuvokas perhe -työmenetelmä.	Koulutuspalvelut, kouluterveydenhuolto Koulujen ruokapalvelun henkilöstö	Ei syö aamupalaa joka arki-aamu, % Ei syö koululounasta päivittäin, % Syö tuoreita tai keitetyjä kasviksia lähes päivittäin, % Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla, %

Menetelmissä mainitut linkit:

[opiskelutaitojen vahvistaminen](#)

[neuvokas perhe](#) - työmenetelmä.

3.4. Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen ja riippuvuuksien ehkäisy

Tämän painopisteen alla tavoitteiksi muodostuivat:

- ***Alaikäiset lapset ovat päihhteettömiä ja nuorten huumekekeilut ja -käyttö vähenevät***
- ***Nettiriippuvuuden vähentäminen***
- ***Mielekästä tekemistä kaikille ikäryhmille***
- ***Varhaiset tuen palvelut ovat saatavilla***
- ***Ikäihmisten kokema yksinäisyys vähenee***

Alla olevista taulukoista on nähtävillä tarkemmat menetelmät, vastuutahot sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista arvioidaan.

TAVOITTEET	MENETELMÄ	VASTUUTAHO	MITTARIT
Alaikäiset lapset ovat päihhteettömiä ja nuorten huumekekeilut ja -käyttö vähenee	Nuorten päihteiden, tupakoinnin ja nuuskan käytön vähentäminen. <u>Nuuska-agentti -malli</u> kouluissa Viestintä eri huumeaineiden vaikutuksista ja kokeilun riskeistä Huumeiden <u>puheeksiotto</u> .	Kouluterveydenhuolto Koulutuspalvelut Oppilas- ja opiskelijahuolto	Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % Käyttää alkoholia viikoittain, % Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkö tupakkaa, % Raittius, %
Nettiriippuvuuden vähentäminen	Media- ja digikasvatukseen panostaminen <u>Puheeksiotto</u> ja neuvonta <u>Mediakasvatus</u> lapsille, nuorille ja vanhemmille Nettiriippuvuustesti: <u>Nettiriippuvuustesti - IAT Päihdelinkki.fi (pähdelinkki.fi)</u> <u>Pelaamishäiriöttesti (IDGT-10)</u>	Koulutuspalvelut Kouluterveydenhuolto Oppilas- ja opiskelijahuolto	Pelaa rahapelejä viikoittain, %
Mielekästä tekemistä kaikille ikäryhmille	Harrastamisen Suomen malli, nuorisotyö, koulukerhotoiminta. Kaupungin avustukset yhdistystoiminnalle. Järjestöjen yhteistyön koordinoiminen.	Hyvinvoinnin palvelut Vapaa-aikapalvelut	Kokee yksinäisyyttä % Avustukset / kuntalainen
Varhaiset tuen palvelut on saatavilla	Oppilaiden poissaolojen seuranta toteutetaan systemaattisesti Työllisyyspalvelut Kotoutumisen tuen palvelut Ennaltaehkäisevät päihde- ja mielenterveyspalvelut	Koulutuspalvelut Hyvinvoinnin palvelut	Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä kahden viimeisen viikon aikana, % Koulu-uupumus, % Luvattomia poissaolija vähintään viikoittain, %
Ikäihmisten kokema yksinäisyys vähenee	Digi-illat ja Gubbe-toiminta Voimaa vanhuudesta –toiminta Uudet asumisen muodot	Vanhusneuvosto ja nuorisoneuvosto	

Menetelmissä mainitut linkit:

[Nuuska agentti -toimintamalli](#)

[Pelituki puheeksiotto](#)

[MLL mediakasvatus](#)

[Nettiriippuvuustesti](#)

[Pelaamishäiriöttesti \(IDGT-10\)](#)

3.5. Tapaturmien ja väkivallan ehkäisy

Tämän painopisteen alla tavoitteiksi muodostuivat:

- **Kyky ennaltaehkäistä ja rajoittaa onnettomuuksia**
- **Liikenneonnettomuudet vähenevät**
- **Kenenkään ei tarvitse kokea seksuaalista häirintää, ahdistelua tai väkivaltaa**
- **Kiusaamisen vähentäminen**

Alla olevista taulukoista on nähtävillä tarkemmat menetelmät, vastuutahot sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista arvioidaan.

TAVOITTEET	MENETELMÄT	VASTUUTAHO	MITTARIT
Kyky ennaltaehkäistä ja rajoittaa onnettomuuksia	8.Luokkalaisten osallistuminen NouHätä! –kampanjaan. Turvallisuustapahtumapäivät taloyhtiöillä. Henkilöstölle perustaitojen harjoittaminen lyhyillä koulutuksilla. Kodin turvallisuuden tarkistuslista. Ikäihmisten liukuesteet. Soveltavan liikunnan ryhmät.	Koulutuspalvelut Hyvinvoinninpalvelut Vapaa-aikapalvelut Asuntotoimi ja vuokratiloyhtiö	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10000 vastaavan ikäistä Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta
Liikenneonnettomuudet vähenevät	Koulujen liikennekasvatus, viestintä ja valistustyö yhteistyökumppaneiden kanssa. Varhaiskasvatuksessa eskarit osallistuvat vuosittain Liikenneturva –päivään. Lasten ja nuorten liikennekasvatus . Liikenneturvallisuustyöryhmän toiminta. Tien ja alueiden kunnossapito.	Koulutuspalvelut Nuorisopalvelut Yhteistyötahot Liikenneturvallisuustyöryhmä Tekniset palvelut	Henkilövahinko-onnettomuudet alueen, tielajin ja osallisten mukaan kk (Tilastokeskus)
Kenenkään ei tarvitse kokea seksuaalista häirintää, ahdistelua tai väkivaltaa	Seksuaali- ja turvataitokasvatuksen lisääminen varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Seksuaalikasvatus , - neuvonta ja –ohjaus mahdollisimman varhain. Turvataitokasvatus lapsille ja nuorille.	Koulutuspalvelut Kouluterveydenhuolto Oppilas- ja opiskelijahuolto Yhteistyötahot	Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, %
Kiusaamisen vähentäminen	Oppilaiden osallisuuden lisääminen, Verso-menetelmä käytössä kaikissa kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. MiniVerso , VERSO ja RESTO Kiusaamisen ehkäisyyn ja kiusaamistilanteiden hoitoon yhtenäisten toimintakäytäntöjen luominen varhaiskasvatukseen ja kouluihin, kiusaamiseen ehkäisyyn . Yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Yhteistyön lisääminen ja yhteisistä toimintamalleista sopiminen koulun, nuoriso- ja vapaa-aikatoimen sekä järjestöjen kanssa, Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen .	Koulutuspalvelut Oppilas- ja opiskelijahuolto Vapaa-aikapalvelut	Kokenut syrjivää kiusaamista koulussa tai vapaa-ajalla, % Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, %

Menetelmissä mainitut linkit:

[Liikennekasvatus](#)

[Seksuaalikasvatus](#)

[Lasten turvataitokasvatus](#)

[Miniverso, VERSO, RESTO](#)

[Kiusaamisen ehkäisy](#)

[Tunne-ja-vuorovaikutustaitojen-opas](#)

3.6. HYTE-resurssien rakenteiden ja prosessien vahvistaminen

Tämän painopisteen alla tavoitteiksi muodostuivat:

- **Yhteisöllinen Suonenjoki**
- **Osallisuuden vahvistuminen**
- **Hyvinvoinnin rakenteet ja palvelut**

Alla olevista taulukoista on nähtävillä tarkemmat menetelmät, vastuutahot sekä mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista arvioidaan.

TAVOITTEET	MENETELMÄT	VASTUUTAHO	MITTARIT
Yhteisöllinen Suonenjoki	Hyvinvointikertomuksen toteuttaminen, Koordinointi yhdistys- ja järjestöasioissa, avustukset ja kaupungin tilojen käyttäminen kolmannen sektorin toiminnassa.	Hyvinvoinnin palvelut	Avustukset €/ asukas
Osallisuuden vahvistuminen	Osallisuussuunnitelman toteuttaminen, Vaikutusten ennakoarviointi päätöksenteossa (EVA). Osallisuustoiminnan resurssien varmistaminen.	Hyvinvoinnin palvelut	TEA viisari, kuntajohto, perusterveydenhuolto, kulttuuri ja liikunta: Ennakoarvioinnin käyttö päätöksenteon valmistelussa. Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin HYTE(K).
Hyvinvoinnin rakenteet ja palvelut	HYTE-, EPT- ja osallisuuden koordinaatiosta sovittu kunnassa ja yhdyspintatyössä hyvinvointialueen kanssa. Päätös tehtävistä ja riittävästä resurssista. Yhteistyön rakenteet. Hyvinvointikertomus- ja suunnitelman aktiivisempi käyttöönotto osana toiminnan suunnittelua. HYTE-tiedon keruu, tarveanalyysi ja hyödyntäminen päätöksenteossa. Elintavoista ja terveyseroista raportointi valtuustolle Sitoutuminen strategiatasolla; pohdittu mitä valtakunnan eri HYTE-teemoihin liittyvät ohjelmat tarkoittavat toimenpiteinä omassa kunnassa ja vieminen kunnan hyvinvointisuunnitelmaan, strategiaan, ohjelmiin ja käytäntöön.	Hyvinvoinnin palvelut Kaikki toimialat	TEA viisari, kuntajohto: <ul style="list-style-type: none"> • Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. • HYTE-koordinaation resurssit ja päätös. • Elintavoista ja terveyseroista raportoitu valtuustolle. • Valtakunnan HYTE-teemoja viety hyvinvointisuunnitelmaan.

4. Arviointi ja seuranta

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteita seurataan arviointi mittareiden avulla. Nimetyt vastuutahot ovat menetelmien valinnasta ja käytöstä vastuussa. Hyvinvointikoordinaattori kerää tietoa hyvinvoinnin tilasta Suonenjoella ja vie sitä eteenpäin hyvinvoinnin johtoryhmälle.

Suonenjoella hyvinvointityötä tehdään monialaisesti. Pitkän aikavälin seurantamittareita ovat

- Ylipaino, % 8. ja 9.lk
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % ikäluokasta
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä
- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9.lk
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-v vastaavanikäisestä väestöstä

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

1. Suunnitelman laatijat

Suunnitelmassa on kuultu vaikuttajaryhmiä vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto vaikuttajaryhmien työpajassa.

Suunnitelmassa on kuultu järjestöjä hyvinvointikertomustyön äärelle järjestetyssä työpajassa.

Suunnitelmassa on kuultu kuntalaisia avoimella hyvinvointikertomustyön äärelle järjestetyssä työpajassa ja kuntalaiskyselyn avulla.

Hyvinvointisuunnitelmassa on kuultu toimialojen johtajia.

Osallisuussuunnitelma on tehty yhdessä toimialajohtajien kanssa.

Hyvinvointisuunnitelma on käsitelty hyvinvoinnin johtoryhmässä.

2. Suunnitelman hyväksyminen

Hyväksytty valtuustossa 19.12.2022 osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua.

LÄHTEET:

Kuntaliitto 2020. Pohjois-Savon laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021 – 2025. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hyvinvointikertomus.fi/preview/11522043326> [viitattu 23.9.2022].

Sotkanet.fi

Sähköinen hyvinvointikertomus

Tilastokeskus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2015. TEAviisari näyttää kunnan terveydenedistämistyön suunnan. PDF-dokumentti. Julkkari STM:n hallinnonalan avoin julkaisuarkisto. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/handle/10024/127135> [viitattu 27.9.2022].

Kunnan hyvinvointityöhön liittyvää lainsäädäntöä

Kuntalaki ja hyvinvointi

Kuntalain mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Kunnassa olevassa kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon muiden laissa määritettyjen asioiden ohella kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, henkilöstöpolitiikka ja kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kuntaan on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä. Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.

Ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnassa on oltava vanhusneuvosto ja vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi vammaisneuvosto. Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön osalta ja vammaisneuvostolle samoin vammaisten henkilöiden osalta. Neuvostoilla on mahdollisuus vaikuttaa kunnan toimintaan hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja hyvinvointi

6 §: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisäätteisiin tehtäviin.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.

Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa

LIITE 1 2/3

on valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.

Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on osallistuttava 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin neuvotteluihin. [Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.]

Sen lisäksi, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, Helsingin kaupunki laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa. Muiden Uudenmaan maakunnan kuntien on toimitettava hyvinvointikertomuksensa ja -suunnitelmansa HUS-yhtymälle. Kunkin Uudenmaan maakunnan kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä HUS-yhtymän kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Helsingin kaupungin on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä HUS-yhtymän sekä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta

Lain mukaan kunnan tehtävänä on edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Kunnan tulee arvioida kulttuuritoiminnan toteutumista osana kuntastrategiansa arviointia ja seurantaa kuntalain 37 §:ssä säädetyllä tavalla sekä osana terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Arvioinnin keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Nuorisolaki

Kunnan tehtävänä on edistää osaltaan nuorislain tavoitteita, joita ovat muun muassa nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien sekä yhteiskunnassa toimimisen kyvyn ja edellytysten edistäminen, nuorten kasvun, itsenäistymisen, yhteisöllisyyden sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimisen tukeminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen.

Kunnassa on paikallisten viranomaisen monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten nimettävän ohjaus- ja palveluverkosto. Verkoston tehtävänä on koota tietoja

nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi sekä edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta.

LIITE 1 3/3

Lastensuojelulaki

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (30.12.2013/1292)

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma on strateginen toimintaa linjaava asiakirja, joka sisältää myös konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet lasten, nuorten, opiskelijoiden ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää muun muassa turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista.

Perusopetuslaki

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana.

Kunnan järjestämän aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta.

Varhaiskasvatustalaki

Varhaiskasvatustuksen tavoitteena on muun muassa edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä.

Painopistealueet, toteutus ja arviointi 2017–2020

Liite 2 1/2

Lapsia ja lapsiperheitä koskevat painopistealueet:				
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Kaupunki pitää yllä lastensuojelulain edellyttämään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa sekä kehittää toimintaa osana omaa strategiaa.	Sosiaalitoimi vastaa suunnitelman ajantasaistamisesta. Ja saattaa sen kaupunginhallitukselle ja –valtuustolle tiedoksi.	Johtavasosiaalityöntekijä, lastenvalvoja, sosiaalipalveluiden henkilöstö sekä muut sidosryhmät.	Suonenjoen kaupungin sosiaalilautakunta on hyväksynyt suunnitelman 2016	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021-2025 arvioitu LAPE-ryhmässä syyskuussa 2022.
Vanhemmuuden tukeminen ja oikea aikaisen tuen löytäminen lapsiperheille	Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen moniammatillisesti yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa	Sosiaalipalvelut, lapsiperhetyö, neuvola, varhaiskasvatus, koulut sekä terveydenhoito. SRK	Lasten sijoitusten määrän vähentäminen	Ei oleellista muutosta kodin ulkopuolelle sijoitteujen lasten määrässä. Perhekeskusmallista tiedotettu hoitajia vanhempainiloissa. Vanhempainrehvit ja Kohtaamon tapaamiset.

Nuoria ja nuoria aikuisia koskevat painopistealueet:				
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Kouluikäisten liikunnan lisääminen	Liikunta- ja nuorisopalvelut, koulut - > Liikkuva koulu, kouluterveyden huolto. Järjestöjen ja seurojen kanssa tehtävän yhteistyö lisääminen.	Ko. henkilöstö	Liikkumattomien lasten ja nuorten määrän vähentäminen. Omaehtoiseen liikkumiseen kannustaminen.	Koulujen kerhotoiminta ja Harrastamisen Suomen mallin toiminta ollut aktiivista. Maksuton kerhotarjonta on lisääntynyt.
Nuorten elämän hallinnan lisääminen sekä syrjäytymisen ehkäisy.	JOPO-luokka, etsivänuorisotyö, nuorten ohjaavapaja	Yläkoulun ja lukion oppilaanohjaajat, etsivänuorisotyöntekijä, pajaohjaaja, palveluohjaaja.	Seurataan parent ohjelman kautta koulukeskeytyksiä. Nuorisotakuun toteutuminen sekä nuorisovaltuustotoiminta.	JOPO-toiminta ryhmämuotoisena päättyi lukuvuoden 2021-22 jälkeen. Toimintaa on jatkettu kohdennettuna ohjauksena yleisopetuksen ohessa. TUVU-koulutus käynnistyi 1.8.2022, opiskelijoita syyslukukaudella 18.
Terveellisiin elämäntapoihin ohjaaminen	Kouluruokailu suositukset	Keskuskeittiön henkilöstö	Nuorten ylipaino ongelman ennaltaehkäisy Liikkumattomien lasten määrä	Koulujen kerhotoiminta ja Harrastamisen Suomen mallin toiminta ollut aktiivista. Maksuton kerhotarjonta on lisääntynyt. Koulujen kerhotoiminnan avulla on edistetty myös terveellisiin elämäntapoihin ohjaamista ja liikkumista lisätty. Kouluruokakyselyn myötä keskusteltu terveellisten elämäntapojen merkityksestä.

Työikäisiä koskevat painopistealueet:				
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Harrastusmahdollisuuksien esille tuominen, sekä oheispalveluiden tuottaminen. Haasteellisten asiakkaiden löytäminen ja varhainen puuttuminen.	Pidetään yllä olemassa olevat vapaa-ajan palvelut. Palveluiden vienti myös keskustajaaman ulkopuolelle.	Vapaa ajanhenkilöstö sekä eri sidosryhmät ja kolmas sektori.	Sähköisen hyvinvointikertomuksen tilastot psyykkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista.	Laaja mahdollisuus osallistua kansalaisopiston kursseille. Tarjontaa myös pienemmissä kylissä ja erityisryhmille (ilo liikkuu-kurssi)
Viihtyisä asuinympäristö ja kaupunkikuva	Omaehtoiseen liikkumiseen kannustaminen, siisti kaupunki kuva. Peruspalvelut. Julkiset kulkuyhteydet (maantie ja raideliikenne) lähipalvelut.	Pitkän aikavälin taloudelliset suunnitelmat, investoinnit ja rakentaminen. Yrittäjävastavuus .	Asukasluvun muutos ja uusien työpaikkojen syntyminen.	Asukasluku 31.12.: 7266 (2017), 6938 (2020). Kunnassa olevien työpaikkojen määrä 2455 (2017), 2380 (2020) (Tilastokeskus)
Työllisyydenhoito	Työllisyyspalveluohjaaja , aktiivinen hanketoiminta	Matalankynnyksen työkokeilu paikkoja, lähituki.	Pitkäaikaistyöttömien määrä, työllisyyspalveluissa mukana olevat henkilöt. Työttömyysasteen seuraaminen.	Työllisyyskoordinaattori on seurannut työttömyyden ja työllisyyden kehitystä. Koronan aikana työttömien määrä aluksi nousi.

Ikäihmisten koskevat painopistealueet:				
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Ikäihmisten toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen sekä psyykinen hyvinvointi	Pyritään ennaltaehkäisemään kotiin jäämistä. Koulutetaan vertaisohjaajia ja muita aktiivisia senioreita ”tukihenkilöiksi. Voimaa Vanhuuteen –hanke.	Vanhuspalvelut, liikuntapalvelut, toimiva yhteistyö terveyspalveluiden kanssa	Terveyspalveluiden käyttöaste. Harrastustoimintaa osallistuneet	Voimaa vanhuuteen toiminnalla on kehitty edelleen monitoimijaisesti ikäihmisten hyvinvointia yhdessä sote-palveluiden,vapaa-ajan, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä seurakunnan ja järjestöjen kanssa. Kansalaisopistolla monipuolinen kurssitarjonta eri ikäisten liikuntaryhmissä.
”Kotoa kylille”	Esteetön liikkuminen keskustan alueella. Toimivat PALI- ja kutsutaksijärjestelmät.	Tekninentoimi, vanhusneuvosto, liikenneturvallisuustyöryhmä	Kotona asuvien ikäihmisten määrä.	Kotona asuvat: 65 vuotta täyttäneet: 95 % (2017), 94 % (2020). 75 vuotta täyttäneet: 91 % (2017), 90 % (2020). 80 vuotta täyttäneet: 87 % (2017), 85 % (2020). 85 vuotta täyttäneet: 82 % (2017), 79 % (2020) (Sotkanet)